

Saaga Suhonen ja Silja Viitala

Luontotoiminta Kanavan päiväko- dissa

Opas huoltajille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

18.8.2025

Tiivistelmä

Tekijät:	Saaga Suhonen, Silja Viitala
Otsikko:	Luontotoiminta Kanavan päiväkodissa: opas huoltajille
Sivumäärä:	34 sivua + 1 liitettä
Aika:	18.8.2025
Tutkinto:	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat:	Lehtori Milla Karvonen Lehtori Taina Valkeapää

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda konkreettinen opas päiväkodin luontotoiminnasta. Opas on suunnattu työelämäkumppanina toimivan päiväkodin lasten huoltajille. Oppaasta toivottiin selkeää, helposti lähestyttävää ja käytännön läheistä, joka vastaisi perheiden tarpeeseen saada tietoa päiväkodin luontotoiminnasta. Oppaan tavoitteena on tietoisuuden lisääminen luontotoiminnasta ja sen hyödyistä lapsen kehityksen kannalta sekä huoltajien innostaminen jatkaa luontotoimintaa myös kotona.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustui varhaiskasvatusta sääteleviin lakeihin ja suunnitelmiin sekä luontopedagogiikan ja kasvatusyhteistyön käsitteisiin. Teoreettinen viitekehys avaa luontopedagogiikan perustaa, luontopedagogiikan vaikutuksia lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen sekä luontosuhteen syntymistä varhaislapsuudessa. Teoria osuudessa avataan myös kasvatusyhteistyötä varhaiskasvatuksessa sekä kasvatusyhteistyötä luontotoiminnan tukena.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas päiväkodin luontotoiminnasta, jossa esitellään päiväkodin luontotoiminnan sisältö, arvot ja toimintatavat. Oppaassa hyödynnetään valokuvia havainnollistamaan toimintaa, kuvataan luontotoiminnan hyötyjä teoreettiseen tietoon pohjautuen sekä annetaan vinkkejä perheille luontotoiminnan jatkamiseen kotona. Opas tarjoaa myös käytännön tietoa päiväkodin luontotoiminnasta ja tarvittavista varusteista.

Oppaan kokoaminen ei vaatinut empiiristä aineistonkeruuta, sillä oppaan tekijöillä on riittävä asiantuntemus ja kokemus aiheesta. Riittävä tutkimuskirjallisuus ja teoreettinen tieto antoivat oppaalle yleispätevyyttä ja luotettavuutta, jolloin valitut menetelmälliset ratkaisut ovat perusteltuja, sillä opas vastaa aidosti havaittuun työelämän tarpeeseen. Työelämäkumppanin palautteen perusteella opas onnistui saavuttamaan tavoitteet ja tarjoaa kattavan kokonaisuuden päiväkodin luontotoiminnasta. Oppaan jatkokehityksessä voitaisiin ottaa huomioon huoltajien osallisuus ja yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Myös oppaan saavutettavuutta voitaisiin parantaa kääntämällä opas useammille eri kielille.

Avainsanat: varhaiskasvatus, luontopedagogiikka, kasvatusyhteistyö

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Authors:	Saaga Suhonen, Silja Viitala
Title:	Nature Activities at Kanava Daycare: A Guide for Guardians
Number of Pages:	34 pages + 1 appendices
Date:	18 August 2025
Degree:	Bachelor of social service
Degree Programme:	Social Services
Instructors:	Milla Karvonen, Lecturer Taina Valkeapää, Lecturer

The purpose of this thesis was to create a concrete guide to nature-based activities of daycare centre. The guide is intended for the guardians of children attending the daycare. The aim was to produce a clear, approachable, and practical guide that would meet families' needs for information about the daycare's nature-based activities. The guide seeks to raise awareness of these activities and their benefits for children's development, while also encouraging families to continue nature activities at home.

The theoretical frame of the thesis is based on legislation and plans regulating early childhood education, as well as on the concepts of nature pedagogy and educational partnership. It outlines the foundations of nature pedagogy, its impact on the holistic development of the child, and the formation of a connection to nature in early childhood. The framework also discusses educational partnership in early childhood education and how it can support nature-based activities.

The outcome of the thesis was a guide on nature activities to the daycare centre presenting the content, values and practices of its nature-based activities. The guide uses photographs to illustrate the activities, describes the benefits of the nature-based activities based on theoretical knowledge and provides families with tips for continuing activities at home. It also offers practical information about the daycare's nature-based activities and the equipment required for participation.

Compiling the guide did not require empirical data collection, as the authors already possessed sufficient expertise and experience in the subject matter. Adequate research literature and theoretical knowledge provided the guide with general applicability and reliability, making the chosen methodological solutions well-founded. The guide addresses a genuine, identified need in working life. Based on feedback from the working life partner, the guide successfully met its objectives and offers a comprehensive overview of the daycare's nature-based activities. In the further development of the guide, guardians' involvement and cooperation between home and early childhood education could be taken into account. The accessibility of the guide could also be improved by translating it into several different languages.

Keywords: early childhood education, nature pedagogy, educational partnership

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Päiväkoti Kanava	2
2.1	Luontotoiminta Kanavan päiväkodissa	3
3	Varhaiskasvatus ja esiopetus	4
3.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	4
3.2	Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset	5
3.3	Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma	6
3.4	Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma	7
4	Luontopedagogiikka	8
4.1	Pedagogiikka osana varhaiskasvatusta	8
4.2	Luontopedagogiikan perusta	9
4.3	Luontotoiminnan vaikutukset lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen	12
4.4	Luontosuhteen rakentuminen varhaislapsuudessa	13
5	Kasvatusyhteistyö	15
5.1	Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa	15
5.2	Kasvatusyhteistyö luontotoiminnan tukena	17
6	Kehittämistehtävä	18
6.1	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	18
6.2	Kohderyhmä	19
6.3	Menetelmälliset valinnat	20
6.4	Eettiset kysymykset	22
7	Oppaan toteuttamisprosessi	23
7.1	Oppaan suunnittelu ja toteutus	23
7.2	Oppaan sisältö	24
7.3	Oppaan arviointi ja valmis opas	26
8	Pohdinta	28
	Lähteet	32
	Liitteet	
	Liite 1. Opas Luontotoiminta Kanavan päiväkodissa	

1 Johdanto

Luonnolla ja luonnossa toimimisella on monia positiivisia vaikutuksia lapsen hyvinvoinnin ja kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Luontoympäristössä toimiminen edistää lapsen motorista kehitystä sekä monipuolistaa lasten fyysistä aktiivisuutta. Luontoympäristössä toimimisella on havaittu myös olevan vaikutus positiiviseen mielialaan sekä energiatasoihin. Luonnossa toimiminen mahdollistaa sekä mielikuvituksen käytön että tukee luovuutta. (Puhakka & Rantala & Roslund & Rajaniemi & Laitinen & Sinkkonen 2019: 8, 17.)

Luontotoiminta aktivoi lasten tiimityöskentelyä, joka mahdollistaa lapsille sosiaalisten taitojen opetteluun sekä tunteiden käsittelyyn vertaisten kanssa stressittömässä ympäristössä. Lisäksi luonto mahdollistaa lapsille haastavia fyysisiä suorituksia, jotka onnistuessaan kehittävät lasten itseluottamusta ja positiivisen minäkuvan syntymistä. (Zamani 2016: 181, 186–186.) Luontotoiminnan terveysvaikutuksien tuominen vanhempien tietoisuuteen on tärkeää, jotta lasten kehitystä ja hyvinvointia voidaan tukea monipuolisemmin.

Luontotoiminnan hyötyjen tuominen huoltajien tietoisuuteen on merkittävää, koska varhaislapsuus on otollisinta aikaa positiivisen luontosuhteen muodostumisen kannalta. Hyvän luontosuhteen syntyminen perustuu myönteisten kokemusten tarjoamiseen luonnossa. (Cantell 2011:332.) Myönteisiä kokemuksia ja lasten ymmärrystä ympäristön huolehtimisen tärkeydestä voidaan lisätä pienillä teoilla, kuten roskia keräämällä tai eläimistä ja kasveista huolehtimalla. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 68.) Myönteiseen luontosuhteeseen voidaan vaikuttaa myös herättämällä motivaatio sekä opettamalla tietoja ja taitoja varhaislapsuudessa, jolloin ne ohjaavat kestävään elämäntapaan myös tulevaisuudessa (Raittila 2017:220).

Huoltajien tietoisuuden lisääminen luontotoiminnasta edistää laadukasta kasvatusyhteistyötä. Kasvatusyhteistyöhön kuuluu keskustelu kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista yhdessä huoltajien kanssa. Kasvatusyhteistyön merkitys korostuu erityisesti varhaiskasvatuksen siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa päiväkodissa. (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 33–34.) Huoltajien osallisuuden kannalta on tärkeää, millaista tietoa he saavat varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. Tiedonkulku kodin ja varhaiskasvatuksen välillä alkaa jo ennen virallista päiväkodin aloitusta. (Kaskela & Kekkonen 2006: 25–26.) Luontotoiminta tietoisuutta lisäämällä

pystytään vaikuttamaan huoltajien osallisuuden kokemukseen jo ennen varhaiskasvatuksen aloitusta. Tietoisuuden lisäämisen avulla pystytään myös innostamaan vanhempia luontotoiminnan jatkamiseen kotona. Huoltajien tiedottaminen luontotoiminnan tavoitteista ja luontopedagogiikan perusteista voi innostaa hyödyntämään luonnon mahdollisuuksia arjessa, mikä tukee lapsen luontosuhteen rakentumista sekä koko perheen hyvinvointia ja yhteenkuuluvuutta. (Opetushallitus 2022: 37–38, Cantell 2011: 332.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda opas työelämäkumppanille päiväkotiki Kanavalle. Opas on suunnattu päiväkodin lasten huoltajille ja sen tarkoituksena on lisätä huoltajien tietoisuutta päiväkodin luontotoiminnasta sekä sen hyödyistä ja tavoitteista. Oppaan tavoitteena on myös innostaa huoltajia luontotoiminnan jatkamiseen kotona. Tarve oppaalle tuli työelämäkumppanin toimesta, sillä heillä ei ole entuudestaan valmista materiaalia luontotoiminnasta, jota voisi huoltajille jakaa. Oppaan on tarkoitus tukea varhaiskasvatuksen aloitusta, mutta se soveltuu myös jo tutuille päiväkodissa olevien lasten huoltajille.

Päiväkotiki Kanavassa toimii yhdeksän luontoryhmää, mutta kokonaisuudessaan luontotoiminta on osa jokaisen ryhmän toimintakulttuuria. Luontotoiminta voi olla vieras käsite monelle perheelle, joten tiivis ja informatiivinen opas on tarpeellinen tukemaan varhaiskasvatuksen aloitusta ja toimivaa kasvatusyhteistyötä. Opas sisältää tietoa luontotoiminnan sisällöstä, tavoitteista ja hyödyistä lapsen kehityksen kannalta sekä se kokoaa yhteen vinkkejä perheille luontotoiminnan toteuttamiseen kotona. Oppaan sisältö pohjautuu havaintoihin ja työkokemukseen varhaiskasvatuksessa. Lisäksi oppaan sisältö perustuu ajankohtaisiin tieteellisiin tutkimuksiin ja teoriaan. Laadukkaana oppaan toteuttamiseksi otetaan myös huomioon työelämäkumppanin toiveet ja palaute, jonka mukaisesti opas toteutetaan.

2 Päiväkotiki Kanava

Tämän opinnäytetyön työelämäkumppanina toimii Päiväkotiki Kanava, joka sijaitsee Helsingin Vuosaarella, Aurinkolahden alueella. Päiväkotiki Kanava toimii osana Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa ja tarjoaa alueella sekä varhaiskasvatusta että esiopetusta. (Helsingin kaupunki 2025.)

Päiväkotiki Kanavassa toimii tällä hetkellä kymmenen lapsiryhmää, joista neljä on esiopetusryhmiä. Ryhmistä yhdeksän on luontoryhmiä, mutta luontotoiminta on osa jokaisen ryhmän toimintakulttuuria. Luontoryhmät retkeilevät lähiluontoon vähintään kolme

kertaa viikossa. (Helsingin kaupunki 2025.) Tässä opinnäytetyössä tuotoksena syntynyt opas on suunnattu kaikille Päiväkoti Kanavan luontoryhmissä olevien lasten huoltajille.

Päiväkoti Kanavassa toteutetaan positiivista pedagogiikkaa, joka keskittyy lapsen vahvuuksiin ja onnistumisiin. Positiivinen ilmapiiri kannustaa sekä lapsia että aikuisia yhteiseen iloiseen oppimiseen. (Helsingin kaupunki 2025.)

2.1 Luontotoiminta Kanavan päiväkodissa

Päiväkoti Kanava on luontopäiväkoti, joka sijaitsee Helsingin Vuosaarella ja sen toimintakulttuuri pohjautuu vahvasti luontopedagogiikkaan. Päiväkoti sijaitsee ainutlaatuisella paikalla aivan Uutelan ulkoilualueen kupeessa. Uutelan ulkoilualue on tunnettu metsistään, merenrannasta ja upeista luontopoluista, jotka tarjoavat yhdessä ihanteelliset puitteet ympärivuotiselle luontotoiminnalle. Sijainti monipuolisten luontoympäristöjen välittömässä läheisyydessä mahdollistaa sen, että luonto on aidosti osa päiväkodin ja lasten arkea.

Päiväkoti Kanavassa luontotoiminta rakentuu suunnitellusta pedagogisesti tavoitteellisesta toiminnasta, jossa yhdistyy luonnossa liikkuminen, luovuus ja leikki. Luontotoiminta ei kuitenkaan rajoitu vain liikuntaan tai retkeilyyn, vaan siihen sisältyy myös eri oppimisen alueet, kuten kielellinen, matemaattinen ja taiteellinen ilmaisu. Luontotoiminta voi olla esimerkiksi yhteinen satuhetki metsässä, askartelua luonnonmateriaaleista, metsämatematiikkaa tai sääilmiöiden havainnointia.

Päiväkoti Kanavan luontoryhmät retkeilevät lähiluontoon vähintään kolme kertaa viikossa. Luontotoiminnan ohella luontoryhmät retkeilevät myös säännöllisesti erilaisissa kulttuuri- ja kaupunkikohteissa, kuten Korkeasaaren eläintarhassa ja erilaisissa museoissa. Kanavassa metsä ei ole vain retkikohde, vaan se toimii pedagogisena oppimisympäristönä, leikkipaikkana sekä paikkana, jossa on mahdollisuus rauhoittua. Luonnossa tapahtuva oppiminen, leikki ja ryhmätoiminta tukevat yhdessä lasten kokonaisvaltaista kehitystä, kuten luovuutta, motorisia taitoja, sosiaalisia valmiuksia sekä luontosuhteen rakentumista.

3 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan kokonaisuutta, jossa yhdistyy kasvatus, opetus ja hoito. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jossa keskeisessä roolissa on pedagoginen näkökulma. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, ja se on tärkeä vaihe ajatellen lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä oppimispolkua. (Opetushallitus 2022: 9–10.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lasten oppimisedellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja vahvistaa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Suomen varhaiskasvatuksessa noudatetaan inklusiivisia periaatteita, jotka korostavat kaikkien lasten yhdenvertaisia oikeuksia, tasa-arvoa, syrjimättömyyttä sekä moninaisuuden arvostamista. Periaatteiden tarkoituksena on edistää lasten sosiaalista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. (Opetushallitus 2022: 9.)

Varhaiskasvatus ja siihen liittyvä esiopetus ja perusopetus muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka perustuu elinikäiseen oppimiseen sekä johdonmukaisuuteen. Tärkein tehtävä esiopetuksessa on edistää lasten oppimisedellytyksiä sekä kasvua ja kehitystä. Esiopetuksen toiminta suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sillä pyritään vahvistamaan positiivista minäkuvaa sekä lapsen omaa käsitystään oppijana. Esiopetuksella on tärkeä rooli tuen tarpeiden varhaisessa tunnistamisessa ja tuen tarjoamisessa. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2023: 5.)

Esiopetus ja opetuksessa käytettävät materiaalit ovat kaikille lapsille maksuttomia, ja esiopetus toteutetaan oppimisvelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksessa hyödynnetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja oppimisessa pyritään hyödyntämään lasten mielenkiinnon kohteita. Myös leikki on vahvasti läsnä esiopetuksen arjessa. (Opetushallitus 2025.)

3.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka tarkoituksena on luoda perusteet ja suuntaviivat paikallisille varhaiskasvatussuunnitelmille. Valtakunnallisen ohjeistuksen avulla pyritään luomaan yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukselle ja kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan määräytyy, kuinka lasten varhaiskasvatussuunnitelmat sekä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan, ja kuinka varhaiskasvatus kokonaisuudessaan toteutetaan. Lisäksi

suunnitelmassa on määrätty esimerkiksi huoltajien ja varhaiskasvatuksen välisestä yhteistyöstä sekä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Opetushallitus 2022: 9–10.)

Kaikkien varhaiskasvatuksen järjestäjien eli kuntien tai kuntayhtymien on laadittava valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelman laatiminen koskee myös esimerkiksi kuntien hankkimaa avointa varhaiskasvatustoimintaa sekä yksityisiä päiväkoteja. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia asiakirjoja, joita tulee säännöllisesti kehittää ja arvioida. (Opetushallitus 2022: 10.)

Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien tarkoituksena on turvata lapsen oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta sekä opetusta ja hoitoa. Henkilökohtaista suunnitelmaa laadittaessa otetaan aina huomioon lapsen etu, osaaminen, vahvuudet ja esimerkiksi kiinnostuksen kohteet ja se laaditaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja sen toteutumista arvioidaan vähintään kerran vuodessa. (Opetushallitus 2022: 11–13.)

3.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) säätelee ja ohjaa Suomessa järjestettävää varhaiskasvatusta ja sen tarkoituksena on turvata jokaiselle lapselle yhtäläiset oikeudet laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatustoinnin tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä tukea huoltajia kasvatustehtävässä. Varhaiskasvatustoinnissa korostetaan lapsen oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, lapsen etua, yksilöllisyyttä, osallisuutta sekä turvallista ja kehittävää kasvuympäristöä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 1 ja § 3.)

Varhaiskasvatustoinnissa lapsen etu on keskeinen lähtökohta ja lain mukaan kaikessa varhaiskasvatustoinnissa on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 4). Lisäksi laissa määritellään, että lapsen mielipiteitä on kuultava ja kunnioitettava huomioiden lapsen ikätaso. Lapsella on oikeus hänen kehitystään ja oppimistaan tukevaan varhaiskasvatukseen sekä turvalliseen ja terveelliseen kasvuympäristöön. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatustalain lisäksi varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaa muun muassa Suomen perustuslaki, valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024.)

3.3 Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (2024) perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, joka on opetushallituksen varhaiskasvatustalain perusteella antama määräys. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan määräytyy, kuinka lasten varhaiskasvatussuunnitelmat sekä paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan, ja kuinka varhaiskasvatus kokonaisuudessaan toteutetaan. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 5.)

Helsingissä varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Helsingin kaupungin varhaiskasvatus perustuu rehellisyyteen, oikeudenmukaisuuteen, avoimuuteen ja tasapuoliseen kohteluun. Kasvatuksessa ja opetuksessa lapsi nähdään aktiivisena osallistujana ja lapsen opin polku tukee kestäväää kasvatusta. Jokaiselle tarjotaan yksilöllisesti tarvittavaa tukea ja sekä lasten että henkilöstön hyvinvointi nähdään keskeisenä edellytyksenä oppimiselle ja kasvatukselle. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 13–16.)

Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen arvoperusta perustuu lapsen oikeuksien kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon sekä kestäväää elämäntapaan. Jokainen lapsi nähdään arvokkaana omana itsenään, ja hänen hyvinvointiaan, ilmaisuun, oppimistaan ja osallisuuttaan tuetaan yksilöllisesti. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 16–18.)

Varhaiskasvatuksessa vaalitaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja moninaisuuden hyväksymistä. Henkilöstö tukee lapsia kasvamaan ihmisinä, jotka osaavat toimia oikeudenmukaisesti, kunnioittavasti ja vastuullisesti. Myös perheiden monimuotoisuus otetaan huomioon ja varhaiskasvatus perustuu avoimeen ja luottamukselliseen yhteistyöhön. Toimintaa ohjaavat myös terveelliset ja kestävät elämäntavat sekä halu kasvattaa lapsista aktiivisia, ajattelevia ja hyvinvoivia yhteiskunnan jäseniä. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 16–18.)

Jokainen Helsingin varhaiskasvatustyksikkö laatii vuosittain oman toimintasuunnitelmansa, joka pohjautuu Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toimintasuunnitelmassa kuvataan yksiköiden toimintakulttuuria, pedagogisia periaatteita sekä yksikön

yhteiset kehittämistavoitteet. Toimintasuunnitelmaan sisältyy myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Toiminnan suunnittelussa ovat mukana myös lapset ja heidän huoltajansa. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 6.)

3.4 Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat erilaiset lait ja säädökset, kuten Suomen perustuslaki ja perusopetuslaki, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Esiopetuksen järjestämiseen vaikuttavat myös muu lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset, kuten tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, Euroopan ihmisoikeussopimus sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2023: 5.)

Esiopetuksen järjestämisvelvollisuus on kunnilla ja esiopetus tulee järjestää lapsille oppimisvelvollisuutta edeltävänä vuonna. Vastuu lapsen esiopetukseen osallistumisesta on kuitenkin lapsen huoltajalla. Helsingissä esiopetusta voidaan järjestää päiväkohteissa tai kouluissa. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2023: 5.)

Helsingin esiopetuksen arvoperusta perustuu ajatukseen, jossa jokainen lapsi on ainutlaatuinen yksilö. Lapsilla on oikeus tulla kuulluiksi yksilöinä, oppia leikin kautta ja kehittyä jatkuvasti oppijana riippumatta omista lähtökohdistaan. Lasten mielipiteitä arvostetaan ja lapsia kannustetaan osallistumaan yhdessä toiminnan suunnitteluun. Hyvä esiopetus tarjoaa kannustavan ja inspiroivan oppimisympäristön sekä tukee lapsen osallisuutta ja terveitä, kestäviä elämäntapoja. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2023: 8.)

Helsingin esiopetuksessa korostuu leikki, leikillisuus, liikkuminen, oppimisen ilo ja se, että oppimista tapahtuu kaikkialla. Kun esiopetuksessa valitaan työtapoja, pyritään hyödyntämään kaupungin monipuolisia mahdollisuuksia, kuten luontoa, kulttuuria, liikkumisen mahdollisuuksia ja yhteistyötahoja. Helsingissä painotetaan projektityöskentelyä, jossa lasten kiinnostuksen kohteista rakennetaan laajoja ja pitkäkestoisia oppimisen kokemuksia. Projekteissa keskiössä on lasten omat mielenkiinnon kohteet ja niissä korostetaan vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja sekä luovia ja toiminnallisia oppimismenetelmiä. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2023: 18.)

Esiopetuksessa korostuu entisestään huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja sen merkitys. Yhteistyön perustana on molemminpuolinen kunnioitus, luottamus ja tasa-arvoinen vuorovaikutus. Yhteistyössä pyritään huomioimaan perheiden erilaiset taustat, tarpeet

ja huoltajuuteen liittyvät asiat. Viestintään käytetään monipuolisia keinoja ja tarvittaessa apuna voidaan käyttää tulkkia tai kieliavustajaa. Yhteistyö tarjoaa myös tilaisuuksia huoltajien väliseen vuorovaikutukseen. (Helsingin kaupungin esiopetuksen opetus-suunnitelma 2023: 16.)

4 Luontopedagogiikka

4.1 Pedagogiikka osana varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on kokonaisvaltaista, suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, jonka tavoitteena on pyrkiä tietoisesti edistämään lasten oppimista, kehitystä ja hyvinvointia (Alila & Ukkonen-Mikkola 2018: 7). Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa on erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa ammatillisesti suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, jota toteuttaa ammattihenkilökunta (Opetushallitus 2022: 24).

Pedagoginen toiminta tapahtuu varhaiskasvatuksessa lasten ja henkilökunnan välisen vuorovaikutuksen ja toiminnan ohella. Perustan pedagogiselle toiminnalle luovat arvo-perusta, oppimiskäsitykset sekä niihin pohjautuva toimintakulttuuri, erilaiset oppimisympäristöt, yhteistyö, työtavat ja lapsen tuki. Toiminnan suunnittelussa on otettava huomioon lasten mielenkiinnon kohteet, kehittyvät taidot, vahvuudet, yksilölliset tarpeet sekä muut kasvuympäristöön liittyvät merkittävät tekijät. (Opetushallitus 2022: 25, 40–41.) Laadukkaan pedagogisen varhaiskasvatuksen toteutuminen edellyttää myös toiminnan havainnointia, dokumentointia sekä toiminnan jatkuvaa arviointia ja kehittämistä (Alila & Ukkonen-Mikkola 2018: 7–8).

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2024) toiminnan suunnittelua ohjaa laaja-alaiselle osaamiselle pohjan luominen ja sen vahvistaminen. Laaja-alainen osaaminen koostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaamisen tavoitteiksi määritellään ajattelun, oppimisen, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitojen kehittyminen. Tavoitteisiin kuuluu myös itsestä huolehtimisen, arjen taitojen sekä digitaalisen osaamisen vahvistaminen, monilukutaidon edistäminen sekä osallistumiseen ja vaikuttamiseen kannustaminen. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 21–24.)

Kanavan päiväkodissa pedagoginen toiminta perustuu positiiviseen pedagogiikkaan. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on auttaa jokaista lasta huomaamaan omat taitonsa ja vahvuutensa. Kun lapset oppivat tunnistamaan omat vahvuutensa, he voivat käyttää näitä apuna elämässä ja haasteista selviytymisessä. Arjessa vahvuuksien nostaminen esiin kannustavan palautteen ja turvallisen oppimisympäristön avulla tukee lasten hyvinvointia ja kasvua läpi elämän. (Uusitalo & Vuorinen 2023: johdanto.)

Laadukkaan positiivisen pedagogiikan toteutuminen pohjautuu vahvaan suhteeseen lapsen ja työntekijän välillä. Vahvan suhteen muodostumiseksi on tärkeää, että lapsi kokee tulevaisuutensa huomatuksi yksilönä edes pienen hetken ajan päivän aikana. Henkilökohtainen kokemus huomatuksi tulemisesta lisää lapsen motivaatiota, sitoutumista ja hyvinvointia. (Ranta 2020: 70.)

Turvallisen oppimisympäristön ja myönteisten oppimiskokemusten tarjoaminen varhaislapsuudessa vaikuttaa positiivisesti lapsen asenteisiin ja suhtautumiseen oppimista kohtaan, joten niihin on tärkeää pyrkiä vaikuttamaan jo varhaiskasvatuksessa. Positiivista pedagogiikkaa voidaan toteuttaa vahvistamalla työntekijän ja lapsen välistä suhdetta, luomalla lapselle positiivisia oppimiskokemuksia, tukemalla lapsen autonomiaa, edistämällä lasten välisiä hyviä vuorovaikutussuhteita sekä huolehtimalla aikuisten välisestä rakentavasta vuorovaikutuksesta. (Ranta 2020: 70.)

Myönteisiin oppimiskokemuksiin voidaan sen sijaan vaikuttaa monipuolisilla ja kohdennetuilla opetusmenetelmillä sekä reagoimalla lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Myönteistä minäkuvaa oppijana voidaan vahvistaa ottamalla huomioon lapsen osaamisen taso ja tarjoamalla tilanteita, joissa lapsi voi kokeilla, onnistua ja epäonnistua turvallisesti. Mahdollisuuksien tarjoaminen tukee lapsen autonomiaa ja omatoimisuutta, jolloin henkilökunnalle jää aikaa keskittyä vuorovaikutussuhteisiin. Positiivisen pedagogiikan toteutumisen kannalta tärkeää on lasten laadukkaat vuorovaikutussuhteet, henkilökunnan keskinäiset suhteet sekä vertaistuki. Kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on merkittävää, jolloin hyvä yhteistyö perustuu avoimuudelle ja toisten arvostukselle. (Ranta 2020: 71.)

4.2 Luontopedagogiikan perusta

Luontopedagogiikkaa voidaan määritellä pedagogiikaksi, joka on viety luontoon. Luontopedagogiikka on luonnossa tapahtuvaa pedagogista toimintaa, joka vaatii suunnitelmallisuutta, säännöllisyyttä sekä jatkuvaa kehitystä. Luonnossa tapahtuva pedagogiikka saa vaikutteita monesta eri pedagogiikasta, mutta tyypillisiä luontopedagogiikan

piirteitä ovat elämyksellisyys, kokemuksellisuus, toiminnallisuus ja moniaistisuus. (Jussila & Myllyniemi 2021: 18.)

Luontopedagogiikka on yksi tapa toteuttaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja alkuopetuksen pedagogisia tavoitteita. Luonto oppimisympäristönä tarjoaa mahdollisuuden oppia lähes kaiken saman, mitä myös sisätiloissa voi oppia. Sisätilat eivät sen sijaan tarjoa mahdollisuutta oppia kaikkea, mitä luonto itsessään tarjoaa ympäristönä. Luonto oppimisympäristönä tarjoaa moniaistillisia elämyksiä ja kokemuksia, jotka muodostavat lapsessa vahvan muistijäljen oppimastaan asiasta. (Jussila & Myllyniemi 2021: 18.)

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelman (2024) mukaan luontopedagogiikkaa toteutetaan Helsingin päiväkodeissa kolmesta eri näkökulmasta. Näkökulmat luonto- ja ympäristösuhteen muodostamiseen ovat oppiminen ympäristössä ja ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Niin retket lähiluontoon kuin rakennetun ympäristön hyödyntäminen oppimis- ja leikkiympäristönä tarjoavat lapsille myönteisiä kokemuksia, joiden kautta lapsen ympäristösuhde vahvistuu. Luonnossa liikkeessä lapsia rohkaistaan käyttämään kaikkia aistejaan ympäristön tarkkailuun eri vuodenaikoina, jolloin samalla opetellaan huolehtimaan luonnosta ja ymmärtämään sen merkitystä. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024: 47.) Luonnossa oppiminen tapahtuu kaikkien eri aistien kautta. Lapset harjoittelevat havaintojen tekemistä eri aistien avulla huomaamattaan. Luonto ympäristönä antaa mahdollisuuden luontaiselle halulle koskea ja tunnustella, joka tekee oppimisesta luovaa ja kiinnostavaa. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 82–83.)

Luonto ja positiivinen pedagogiikka tukevat tosiaan monin tavoin. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää hyvinvointia, jota luonto tukee jo itsessään. Luonto tarjoaa ainutlaatuisen ympäristön, jossa lapsi voi rauhoittua, herättää aistinsa ja päästä yhteyteen omien tunteidensa kanssa. Luonnossa liikkuminen ja havainnointi auttavat tunteiden tunnistamisessa ja käsittelyssä turvallisesti. Samalla luonto tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia uteliaisuuden, sinnikkyuden, luovuuden ja muiden luontevahvuuksien harjoitteluun ja vahvistamiseen. (Troger 2021: 38.)

Luonnolla pedagogisena oppimisympäristönä on todettu olevan positiivisia vaikutuksia lapsen oppimiseen. Luonto ympäristönä antaa lapselle mahdollisuuden purkaa energiatasoja, liikettä ja melua toisin kuin sisätilat. Luonto auttaa lapsia ilmaisemaan mielikuvitustaan ja toimimaan vapaammin, mikä vähentää stressiä. Stressin vähentyessä mahdollistuu parempi keskittymiskyky ja oppimismotivaatio. (Harris 2017: 224.) Monipuolinen ja mahdollisimman luonnonmukainen toimintaympäristö mahdollistaa myös erilaisia tapoja oppimiselle, joka vaikuttaa myös positiivisesti oppimismotivaatioon ja

keskittymiskykyyn. Luonto tarjoaa lapsille mahdollisuuden niin vauhdikkaaseen ja fyysiseen kuin rauhalliseen leikkiin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 77, 80.) Lapset oppivat käytännökokemusten, kuten koskettamisen, tekemisen, liikkumisen, havainnoinnin ja kuulemisen kautta, johon luonto antaa loistavat edellytykset (Zamani 2016: 181).

Luonto innostaa lapsia myös tutkimaan ja oppimaan, mikä tukee myös positiivisen pedagogiikan tavoitteita edistää hyvinvointia, tunteita ja itsensä kehittämistä. Aikuisilla on tärkeä rooli lapsen vahvuuksien huomaamisessa ja esiin tuomisessa, johon luonto antaa oivallisen mahdollisuuden. Luontotoiminta voi myös sisältää erilaisia kiitollisuuden tai rohkeuden vahvistamisen harjoituksia, mitkä auttavat lasta tunnistamaan ja kehittämään omia vahvuuksiaan. (Trogen 2021: 38.)

Luontotoiminnan ohella turvallinen ympäristö tarjoaa mahdollisuuden purkaa tunteita ja rauhoittua. Positiivinen pedagogiikka tukee tätä tarjoamalla keinoja tunteiden sanoittamiseen ja vahvuuksien löytämiseen esimerkiksi huolipuun avulla, jolle voi kertoa murheensa. Aikuinen voi tukea lasta tunteiden käsittelyssä ja samalla vahvistaa luottamusta luontoon. Positiivisten kokemusten myötä lapselle syntyy kokemus siitä, että luonto on turvallinen ja voimaannuttava paikka, johon voi palata niin leikkimään kuin rauhoittumaan. (Trogen 2021: 39.)

Ympäristökasvatus on osa luontopedagogiikan toteutusta. Ympäristökasvatusta on määritelty kasvatukseksi, jonka tavoitteena saada kasvatettua ihmisten tietoisuutta riippuvuudestaan ympäristöön sekä lisätä positiivista asennoitumista ympäristöönsä. Ympäristökasvatusta on määritelty myös kasvatusprosessiksi, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia arvojen, tietojen, taitojen ja toimintatapojen muuttumista kestäväksi kehityksen mukaisiksi. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 20.)

Ympäristökasvatuksen tavoitteiksi voidaan määritellä monia eri osa-alueita. Unescon ympäristökasvatukselle asettamat tavoitteet ovat lisätä tietoa ja tietoisuutta ympäristöstä kokonaisuutena, edistää ympäristömyönteisempiä asenteita sekä kehittää taitoja ja vahvistaa osallistumista ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. (Cantell & Aarnio-Linnanvuori & Tani 2020: 115.) Varhaiskasvatuksessa erityisesti ympäristökasvatuksen tavoitteina sen sijaan ovat lapsen kokonaisvaltainen kehitys fyysisesti, emotionaalisesti sekä kognitiivisesti. Tärkeää on toimia ympäristössä ja ympäristön hyväksi, herättää kiinnostusta ja halua välittää luonnosta sekä lisätä tietoa ja arviointikykyä ympäristöstä. Yksi keskeinen tavoite on, että lapsi toimii aktiivisesti ja osallistuvasti. Kun lapsi saa tuntea itsensä osalliseksi kestäväksi tulevaisuuden rakentamisessa, hän oppii ottamaan vastuuta teoistaan ja ympäristöstään. Hyväksyvä, oikeudenmukainen ja yhteisöllinen

ilmapiiri luo vahvaa pohjaa ympäristövastuullisuuden kehittymiselle. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 28–32.)

4.3 Luontotoiminnan vaikutukset lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen

Luontotoiminta vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja hyvinvointiin monella eri osa-alueella. Luonnossa oleminen ja tekeminen voivat parantaa ihmisten yleistä terveyttä ja hyvinvointia. Ulkona vietetyn ajan hyötyjä on tutkittu eri ikäryhmissä ja niistä on löydetty positiivisia vaikutuksia hyvinvoinnille. Luonnossa liikkuminen edistää palautumista, vähentää stressiä, lisää luovuutta ja positiivisuutta sekä alentaa sykettä, verenpainetta ja kortisolitasoja. Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että luonnossa liikkuminen ja leikkiminen ovat välttämättömiä lapsen terveelle kehitykselle. (Kiviranta & Lindfors & Rönkkö & Luukka 2023: 103–104.)

Luonto tarjoaa laadukkaat edellytykset lapsen motoriselle kehitykselle. Luonto antaa lapsille mahdollisuuden harjoitella motorisia taitoja, sillä lasta ei tarvitse rajoittaa tilan puutteen vuoksi. Erityisesti epätasainen metsämaasto haastaa lapsia kiipeilemään, joka tukee heidän motorista kehitystään. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 91–92.) Luonnonmateriaalien on todettu myös lisäävän ja monipuolistavan lasten fyysistä aktiivisuutta. Luonnonmukaiset päiväkodin pihat ovat mahdollistaneet monipuolisempia aktiiviteetteja, kuten ryömimistä, hyppimistä ja kärrynpyöriä. Monipuolinen fyysinen aktiivisuus tukee ja edistää lasten motorista kehitystä. (Puhakka & Rantala & Roslund & Rajaniemi & Laitinen & Sinkkonen 2019: 17.) Karkea motoristen taitojen lisäksi luontoympäristö kehittää hienomotoriikkaa. Marjojen ja kivien poimiminen harjoittaa pinsettiotetta sekä myöhemmin majojen rakentaminen tukee hienomotoriikan kehittymistä laajemmin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 93.)

Luonnollisessa ympäristössä liikkuminen lisää myös kiinnostusta haastaviin fyysisiin suorituksiin, kuten puissa kiipeilyyn. Kannustaminen haastaviin ja jopa riskialttiisiin suorituksiin turvallisesti sekä onnistuminen niissä kehittää lasten ylpeyden tunnetta, itseluottamusta ja tukee positiivisen minäkuvan muodostumista. (Zamani 2016: 185–186.) Luontotoiminnalla on myös muita positiivisia vaikutuksia niin varhaiskasvatuksen henkilökunnan kuin lasten hyvinvointiin. Luontoympäristössä toimiminen vaikuttaa positiivisesti mielialaan sekä energiatasoihin. Lasten ruokahalu paranee lounasaikaan sekä päiväunien laatu on parempaa, jolloin kokonaisvaltainen hyvinvointi mahdollistuu. (Puhakka ym. 2019: 8.)

Luonnossa toimiminen haastaa myös lapsien kognitiivisia taitoja. Luonnollinen ympäristö mahdollistaa mielenkuvituksen käytön ja inspiroi lasten leikkiä. Luonnonmateriaalit, kuten kepit ja kävyt toimivat leikkien inspiraationa, joiden ideoinnissa varhaiskasvattajat voivat myös auttaa. Lapsien tottuessa luonnonmateriaaleilla leikkimiseen, he keksivät uusia tapoja käyttää niitä, joka lisää luovuutta entisestään. (Puhakka ym. 2019: 8.)

Luontomateriaalien käyttö leikeissä ja miettiminen, miten niitä voisi käyttää tukee mielenkuvituksen ja vertailun taidon kehitystä. Erilaisten kokoelmien järjestely auttaa ymmärtämään asioiden välisiä suhteita sekä erilaisuutta ja samanlaisuutta. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 88.) Irtonaiset materiaalit mahdollistavat esiakateemisten taitojen oppimisen, kuten laskemisen tai muotojen hahmottamisen, jolloin luonto tarjoaa inspiroivan ympäristön oppia leikin ohessa (Puhakka ym. 2019: 10).

Oppimisympäristöllä on vaikutusta myös lapsen sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutustaitoihin. Varhaislapsuudessa kehittyvät lapsen sosiaaliset taidot, tunteiden ja käyttäytymisen säätely sekä empatiakyky ja toisten ymmärtäminen. Stressaava ympäristö tekee oppimisesta haastavaa. Luonnossa oleminen vaikuttaa myönteisesti stressin vähenemiseen ja rauhoittumiseen, joka antaa mahdollisuuden syvällisemmälle oppimiselle. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 94–95.) Luonnossa leikkiminen tarjoaa lapsille henkilökohtaista tilaa, joka lisää itsenäisyyttä leikeissä. Lasten keskinen luova leikki luonnossa mahdollistaa lapsille sosiaalisten taitojen opetteluun sekä tunteiden käsittelyn vertaisten kanssa. Luonto ympäristönä aktivoi lasten tiimityöskentelyä, sosiaalista vuorovaikutusta ja vastuuntuntoa. (Zamani 2016: 181.)

Luonnossa toimiminen säännöllisesti sitouttaa lapsien luontosuhdetta sekä mahdollistaa lapsille omatoimisen ja tutkivan leikin. Monipuoliset mahdollisuudet oppia inspiroivat lapsia myös spontaaniin tutkimiseen ja tarkkailuun. Positiiviset oppimiskokemukset motivoivat lapsia viettämään luonnossa aikaa ja kannustavat lapsia osallistumaan ympäristöstä huolehtimiseen sekä edistämään ympäristövastuullisuutta. Kokonaisvaltaisen kehityksen ja lasten hyvinvoinnin lisäksi luonnossa toimiminen opettaa jännityksen ja kiehtovuuden kautta luonnossa olemista ja siitä huolehtimista. (Puhakka ym. 2019: 9–11.)

4.4 Luontosuhteen rakentuminen varhaislapsuudessa

Lapsuudessa koetut hetket luonnossa vaikuttavat vahvasti siihen, miten suhtaudumme luontoon aikuisina. Luontosuhde kuvaa luonnon merkitystä ihmiselle sekä sitä, miten

luonto näkyy ihmisen arjessa, millaisia arvoja siihen liitetään ja miten hän kohtelee sitä. (Cantell 2011: 332.)

Luontosuhteen kehitys alkaa lapsuudessa jo sikiöaikana, kun lapsi saa ensimmäiset kosketukset ympäristöönsä äidin liikkeiden kautta. Jo ensimmäisen elinvuoden aikana vauvat oppivat paljon ympäristöstään ja alkavat muodostaa yhteyttä siihen. Näiden varhaisten kokemusten pohjalta luontosuhde alkaa kehittyä leikin, luonnon tarkkailun, tutkimisen ja luonnossa liikkumisen kautta. (Cantell 2011: 332.) Lapsuus on otollisinta aikaa luontosuhteen rakentumiselle. Lapsille on luontaista herkkyyys ympäristön havaitsemiselle, muutoksille ja siitä huolehtimiselle, joten jos lapsuudessa annetaan mahdollisuus oppia arvostamaan luontoa, arvostus pysyy todennäköisesti läpi elämän aikuisuuteen. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 68.)

Ympäristökasvatuksella varhaiskasvatuksessa voidaan vaikuttaa merkittävästi lasten luontosuhteen muodostumiseen. Sen keskeinen tarkoitus on edistää voimaantumista suhteessa ympäristöön. Voimaantuminen lisää osallisuutta, joka vahvistaa lasten tunnetta siitä, että he voivat vaikuttaa ympäristöönsä. Voimaantumisen myötä vahvistuu tunne itsestään merkityksellisenä osana ympäristöä sekä luonto saa henkilökohtaisempia merkityksiä. Kun ihmisen kokee ympäristön merkitykselliseksi, herää myös halu suojella ja huolehtia siitä. Myönteinen ja vahva luontosuhde voi myös toimia voimavarana, jolloin se muuttuu myös helposti haluksi vaikuttaa ympäristön tilaan. Positiivinen suhde luontoon luo perustan vastuulliselle ja kestäväälle elämäntavalle, jossa luonnosta huolehtiminen on keskeisessä roolissa. (Cantell 2011: 332, 338.)

Varhaiskasvattajalla on tärkeä rooli lasten luontosuhteen synnyssä. Kasvattajan tulisi muistaa nostaa ympäristö ja oppijat pääosaan ja toimia itse sivuroolissa. Ympäristökasvatuksen ja luontosuhteen luomisessa huomio keskittyy yhdessä kokemiseen ja jakamiseen. Varhaiskasvattajan tehtävänä on luoda rohkaiseva oppimisympäristö, jossa lapset oppivat tunteella ja itse tekemällä. (Nordström 2004: 116.) Hyvän luontosuhteen syntymisen kannalta on myös tärkeää tarjota lapselle myönteisiä kokemuksia luonnossa. Luontoympäristön tulisi tarjota lapsille mahdollisuuksia omatoimiseen liikkumiseen ja tutkimiseen, kuten retkeilyyn, juoksemiseen, kiipeilyyn ryömimiseen ja muuhun luonnossa tapahtuvaan toimintaan. Luontokokemuksia syntyy kuitenkin missä tahansa ympäristössä. Suhteen kehittymisen kannalta on tärkeää havaita ja huomata oma lähi-luonto, sillä luonto on läsnä monissa arjen tilanteissa. (Cantell 2011: 332.) Luontosuhdetta voidaan alkaa syventämään vasta, kun lapset huomaavat oman ympäristönsä (Nordström 2004: 116).

Lasten ymmärrystä ympäristön huolehtimisen tärkeydestä voidaan lisätä myös pienillä konkreettisilla teoilla. Mallioppimalla lapsi oppii roskien keräämisen merkityksen, jolloin roskaa keräämällä tuskin roskaa itsekkään. Eläimistä ja kasveista huolenpito opettaa vastuuntuntoa sekä aktiivinen toiminta luonnonmukaisemmassa ympäristössä palkitsee itsessään. (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 68–69.) Myös Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2024) määritellään toimintaa, jolla voidaan vaikuttaa kestäväen luontosuhteen muodostumiseen. Varhaiskasvatuksessa pyritään opettamaan ruokailuun liittyvää vastuullisuutta, roskaamatonta retkeilyä sekä jätteiden vähentämistä kierrätyksen ja uudelleen käytön avulla. (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 47.)

Myönteisen ja rikkaan luontosuhteen muodostumisen kannalta on myös tärkeää, että lapset pääsevät jakamaan kokemuksiaan. Lapsen kokemukset syntyvät yksilöllisistä kokemuksista luonnossa, joten kokemusten jakaminen ryhmässä rakentaa laajempaa näkemystä ympäristöstä. Myönteisen luontosuhteen syntyminen perustuu motivaation herättämiseen sekä tietojen ja taitojen opettamiseen varhaislapsuudessa, jolloin ne ohjaavat kestäväen elämäntapaan tulevaisuudessa. (Raittila 2017: 216–217, 220.)

5 Kasvatusyhteistyö

5.1 Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välinen yhteistyö määriteltiin käsitteellä *kasvatuskumppanuus*. Ajan myötä käsite on kuitenkin osin jäänyt pois käytöstä, ja sen rinnalle on vakiintunut laajempi ja nykykäytössä yleisempi termi *kasvatusyhteistyö*. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31.) Tässä opinnäytetyössä käytetään termiä kasvatusyhteistyö viitaten huoltajien ja henkilöstön väliseen yhteistyöhön varhaiskasvatuksessa.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on varhaiskasvatuksen arjessa merkittävässä roolissa. Sen tavoitteena on henkilöstön ja huoltajien yhteinen sitoutuminen lasten turvallisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyötä vahvistaa luottamuksellinen ilmapiiri, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja molemminpuolinen kunnioitus huoltajien sekä varhaiskasvattajien kesken. Kasvatusyhteistyöhön kuuluu keskustelu kasvatusyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista yhdessä henkilöstön kesken sekä huoltajien kanssa. Yhteistyö perustuu vuorovaikutukseen ja se edellyttää

varhaiskasvatuksen työntekijöiltä oma-aloitteista ja aktiivista työtettä. (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 33.)

Kasvatusyhteistyössä yhdistyvät huoltajien ja varhaiskasvattajien erilaiset, mutta toisiinsa täydentävät tiedot ja taidot lapsen kanssa toimimisesta. Kasvatusyhteistyö korostaa huoltajien mahdollisuutta osallistua esimerkiksi lapsen varhaiskasvatusta koskeviin keskusteluihin sekä henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Lisäksi toimiva yhteistyö mahdollistaa huoltajien osallistumisen yksikön toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006: 17.)

Yhteistyö rakentuu varhaiskasvatuksen arjessa ja sen toteutuminen tapahtuu monin erilaisin keinoin lapsen varhaiskasvatus polun aikana. Kasvatusyhteistyö voi tarkoittaa esimerkiksi päivittäistä viestintää varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä, jossa jaetaan tietoa lapsen arjesta ja kokemuksista. (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 34.)

Kasvatusyhteistyön päällimmäinen tavoite on syventää huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välistä vuorovaikutusta asteittain. Tämä tapahtuu, kun henkilöstön ammatillinen osaaminen ja vanhempien tuntemus omasta lapsesta kohtaavat avoimessa ja kunnioittavassa vuoropuhelussa. Kasvatusyhteistyön lähtökohtana toimii lapsen tarpeet ja lapsen edun toteuttaminen. Yhteistyössä pyritään huomioimaan lapsen tarpeet kokonaisvaltaisesti ja lapsi nähdään omana yksilöllisenä toimijana. (Kaskela & Kekkonen 2006: 18.)

Kasvatusyhteistyöllä on keskeinen rooli lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten huoltajien tehdessä luottamuksellista ja tiivistä yhteistyötä lapsen yksilölliset tarpeet ja lähtökohdat voidaan huomioida kokonaisvaltaisesti. (Opetushallitus 2022: 37–38.) Yhteistyö auttaa rakentamaan yhteisen ymmärryksen lapsen arjesta kotona ja varhaiskasvatuksessa, mikä vahvistaa jatkuvuutta ja lapsen turvallisuuden tunnetta (Kaskela & Kekkonen 2006: 20–21).

Kasvatusyhteistyön merkitys korostuu erityisesti varhaiskasvatuksen siirtymävaiheissa, kuten silloin kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen, siirtyy uuteen päiväkotiin tai aloittaa esiopetuksen. Tällaisissa siirtymätilanteissa huoltajien ja kasvattajien välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu, kun lapsi siirtyy tutusta ja turvallisesta ympäristöstä uuteen. (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 34.)

Yksi kasvatusyhteistyön tärkeimmistä tehtävistä on luottamuksen rakentuminen huoltajien ja varhaiskasvattajien välille (Helsingin varhaiskasvatuksen suunnitelma 2024: 33). Luottamuksen rakentumiseen vaaditaan jatkuvaa vuorovaikutusta, aikaa sekä yhteisiä kohtaamisia vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä. Kasvatusyhteistyössä saadut positiiviset kokemukset sekä luottamus varhaiskasvatuksessa edistävät yhdessä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. (Rutanen & Laaksonen 2020: 365–366.)

Huoltajien osallisuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa edellyttää avoimuutta ja molemminpuolista viestintää kasvattajien ja huoltajien välillä. Osallisuuden kannalta on tärkeää, millaista tietoa huoltajat saavat varhaiskasvatuksen henkilöstöltä, ja kuinka heidän mielipiteensä ja ajatuksensa otetaan huomioon kasvatusyhteistyössä. Tiedonkulku kodin ja varhaiskasvatuksen välillä alkaa jo ennen virallista päiväkodin aloitusta ja sen merkitys korostuu entisestään, kun perhe siirtyy palveluiden käyttäjäksi. (Kaskela & Kekkonen 2006: 25–27.)

5.2 Kasvatusyhteistyö luontotoiminnan tukena

Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa on keskeinen periaate, jonka tavoitteena on tukea lapsen oppimista, kokonaisvaltaista kehitystä ja kasvua (Opetushallitus 2022: 37). Luontopainotteisessa varhaiskasvatuksessa kasvatusyhteistyön merkitys korostuu entisestään, sillä luontotoiminta edellyttää varhaiskasvatuksen henkilökunnalta sekä lasten huoltajilta yhteistä ymmärrystä siitä, mitä luontotoiminta käytännössä on, ja minäkalaisia asioita toimintaan valmistautuessa tulee ottaa huomioon. Tämä yhteistyö voi olla esimerkiksi tiedon jakamista luontotoiminnan mahdollisuuksista, toiminnan edellytyksistä tai tarvittavista varusteista. (Laitinen & Korhonen & Nietula 2021: 68.)

Kasvatusyhteistyössä kasvattajien ja huoltajien välinen vuoropuhelu tarjoaa mahdollisuuden vaihtaa tietoa esimerkiksi lapsen päivittäisistä luontokokemuksista (Kaskela & Kekkonen 2006: 44). Lapsen positiivisen luontosuhteen muodostumisen kannalta on tärkeää tarjota lapselle toistuvia, myönteisiä ja mielekkäitä luontokokemuksia (Cantell 2011: 332). Kasvatusyhteistyössä kasvattajat ja huoltajat toimivat kumppaneina, jotka yhdessä osallistuvat aktiivisesti lapsen myönteisten kokemusten luomiseen ja niiden jakamiseen (Kaskela & Kekkonen 2006: 24).

Yksi kasvatusyhteistyön keskeisistä tavoitteista on tunnistaa, jakaa ja ottaa huomioon lapsen yksilölliset tarpeet. Tiedon jakaminen on osa yhteistyötä ja sen avulla myös

luontotoimintaa pystytään suunnittelemaan huomioiden jokaisen lapsen tarpeet. Huoltajien näkemys lapsen mielenkiinnon kohteista, totumuksista sekä yksilöllisistä tarpeista auttavat henkilöstöä suunnittelemaan ennen kaikkea turvallista, mutta myös lapsilähtöistä toimintaa luonnossa. (Opetushallitus 2022: 37–38.)

Kasvatusyhteistyö tukee myös osaltaan luontotoiminnan jatkuvuutta ja laatua. Ryhmän yhteiset retket huoltajien kanssa, vanhempainillat tai muut luontoteemaiset tapahtumat voivat toimia kohtaamispaikkoina, jossa huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät jakavat kokemuksia sekä kehittävät ryhmän toimintaa yhdessä. Yhteisöllinen lähestymistapa luo pohjan ympäri vuoden kestäväälle yhteistyölle ja samalla lisää huoltajien osallisuutta. (Laitinen ym. 2021: 68.)

Kasvatusyhteistyön avulla pystytään myös lisäämään huoltajien ja perheiden tietoisuutta esimerkiksi luonnon hyvinvointivaikutuksista ja luonnossa liikkumisen merkityksestä ajatellen lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Huoltajien tiedottaminen luontotoiminnan tavoitteista ja luontopedagogiikasta perusteista voi innostaa huoltajia hyödyntämään luonnon tarjoamia mahdollisuuksia perheen arjessa. Tämä ei tue ainoastaan lapsen luontosuhteen rakentumista vaan edistää koko perheen hyvinvointia ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Opetushallitus 2022: 37–38, Cantell 2011: 332.)

6 Kehittämistehtävä

6.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Tarve monimuotoisen opinnäytetyön toteutukseen tuli opinnäytetyön työelämäkumppanilta Kanavan päiväkodilta. Kanavan päiväkotia on ennen kuulunut Luonnossa kotonaan yhdistykseen, mutta noin vuosi sitten päiväkotia irtautui tästä yhdistyksestä ja joutui laatimaan omat ohjeistuksensa luontotoimintaa varten. Monimuotoisen opinnäytetyön tuotokseksi valikoitui oppaan tekeminen, sillä työelämäkumppanilta ei entuudestaan löytynyt konkreettista tuotosta, jossa olisi koottuna kaikki oleellinen tieto päiväkodin luontotoiminnasta.

Opinnäytetyön tavoitteista keskusteltiin yhdessä työelämäkumppanin kanssa. Keskustelusta nousi esiin selkeät kaksi päätavoitetta, joita oppaalla pyrittäisiin edistämään. Ensimmäinen kehittämistavoite on huoltajien tietoisuuden lisääminen päiväkodin luontotoiminnasta ja sen tavoitteista. Toinen kehittämistavoite on huoltajien innostaminen jatkaa luontotoimintaa ja tukea luontosuhteen muodostumista myös kotiympäristössä.

Luontotoiminta päiväkodeissa on monelle perheelle vieras käsite, joten tietoisuuden lisääminen on ajankohtaista. Tietoisuuden lisääminen on ajankohtaista, sillä lapsuusaika on keskiössä myönteisen luontosuhteen muodostumisessa (Parikka-Nihti & Suomela 2014: 68). Tietoisuutta lisäämällä pystytään vaikuttamaan perheiden toimintaan kotona, jolloin myös pienet teot edistävät lasten luontosuhteen rakentumista.

Tietoisuuden lisääminen luontotoiminnan tavoitteista ja hyödyistä on tärkeää myös, sillä luonto ympäristöllä on positiivisia vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja kehitykseen. Päiväkodin pihojen muokkaaminen luonnonmukaisemmiksi ja toiminta luontoympäristössä hyödyttää lasten motorista kehitystä, monipuolistaa mielikuvituksen käyttöä sekä saa lapset osallistumaan enemmän luovaan ja spontaaniin leikkiin. Tutkimustulokset osoittivat myös, että lapsien innostus luontoympäristöstä vaikuttaa positiivisesti lasten mielialaan sekä myönteiset kokemukset luontoympäristössä herättävät tahtoa luonnonsuojeluun ja edistävät ympäristövastuullisuutta. (Puhakka & Rantala & Roslund & Rajaniemi & Laitinen & Sinkkonen 2019: 7–10.)

6.2 Kohderyhmä

Opinnäytetyön tuotoksen kohderyhmä on Kanavan päiväkodin lasten huoltajat ja perheet. Kohderyhmä valikoitui työelämäkumppanin tarpeesta lisätä huoltajien ja perheiden tietoisuutta päiväkodin luontotoiminnasta sekä innostaa huoltajia pienin teoin jatkaamaan luontotoimintaa kotona. Kohderyhmään kuuluvat ensisijaisesti uudet perheet ja huoltajat, joiden lapsi on aloittamassa varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen polkua Kanavan päiväkodissa. Ennen päiväkodin aloitusta on tärkeää saada tietoa tulevan päiväkodin toiminnasta ja sen tavoitteista. Kohderyhmään kuuluvat kuitenkin kaikki Kanavan päiväkodin perheet, sillä tietoisuutta luontotoiminnasta ja sen hyödyistä voidaan lisätä myös jo päiväkodissa olevien lasten huoltajien keskuudessa.

Kohderyhmäksi valikoitui lasten perheet ja huoltajat, sillä heidän tietoisuuttansa lisäämällä voidaan vaikuttaa positiivisesti lasten kasvuun ja kehitykseen. Monille lapsille päiväkodin luontoretket ja luonnossa toimiminen ovat ainoita jokapäiväisiä hetkiä, kun lapset ovat kosketuksessa luontoon. Monet perheet viettävät aikaansa kaupunkiympäristössä ja ostoskeskuksissa, jolloin ympäristösuhteen suhteen muodostaminen jää päiväkodin vastuulle. (Puhakka ym. 2019: 10.)

Vanhempien kiire, työpaineet ja luontolukutaidottomuus ovat yhteydessä lasten luontosuhteen heikentymiseen. Lapset viettävät yhä enemmän aikaa sisätiloissa pelien ja in-

ternetin parissa, eikä täysin ymmärretä luonnon yhteyttä hyvinvointiin. Lasten luonnollinen mielenkiinto luontoon hiipuu ilman aikuisten ohjausta ja kannustusta. (Polvinen & Pihlajamaa & Berg 2012: 9–10.) Huoltajien tietoisuutta lisäämällä pystytään vaikuttamaan myös perheiden toimintaan päiväkodin arjen ulkopuolella. Tietoisuuden lisäämisellä pyritään lisäämään perheiden toimintaa luonnossa myös vapaa-ajalla.

6.3 Menetelmälliset valinnat

Toiminnallisen opinnäytetyö tavoitteena on kehittää ammatillinen tuotos, joka palvelee kohderyhmää tai toimintaympäristön arkea. Opinnäytetyön tuotoksena voi syntyä esimerkiksi konkreettinen esine tai tapahtuma. (Kostamo & Airaksinen & Vilka 2022: luku 1.1. Toiminnallinen opinnäytetyö kehittämistyönä.) Tämän opinnäytetyön tuotokseksi valittiin oppaan tekeminen. Opas on suunnattu Kanavan päiväkodin lasten perheille ja huoltajille. Oppaan on tarkoitus tulla käyttöön kaikkiin päiväkodin varhaiskasvatus ja esiopetus ryhmiin. Opasta on tarkoitus jakaa perheille, jotka ovat aloittamassa varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen Kanavassa, mutta se soveltuu myös jaettavaksi jo tutuille päiväkodissa olevien lasten huoltajille.

Oppaan avulla pystytään tekemään tiivis, käytännöllinen ja konkreettinen tuotos, jota pystytään helposti jakamaan lasten huoltajien ja perheiden käyttöön. Opas tulee paperisena versiona tulostettavaksi päiväkodin käyttöön. Työelämäkumppanille jaetaan kuitenkin linkki digitaaliseen versioon, jotta tietoja pystytään muokkaamaan niiden muuttuessa.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopputuloksena syntyy aina jokin konkreettinen tuotos. Raportissa tulee kuvata, miten tämä tuotos on toteutettu. Työssä korostuu selkeä kokonaisuus, jossa visuaalisuus ja viestintä tukevat työn tavoitteen esiin tuomista. (Vilka & Airaksinen 2003: 10.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä perustellaan ratkaisut ammatillisella lähdekirjallisuudella sekä aikaisemmilla tutkimustuloksilla (Kostamo & Airaksinen & Vilka 2022: luku 1.1. Toiminnallinen opinnäytetyö kehittämistyönä). Tämän opinnäytetyön tuotoksen kokoamiseen ei tarvita erillisiä tutkimuksellisia aineistonkeruusemenetelmiä, kuten haastatteluita tai kyselyä. Tämän opinnäytetyön menetelmällinen näkökulma perustuu asiantuntijuuteen ja olemassa olevaan tietopohjaan. Työ toteutetaan kehittämistyönä, jossa korostuu teoreettisen tiedon soveltaminen käytännön tuotoksen suunnittelussa. Oppaan sisältö perustuu aiempaan ajankohtaiseen tutkimuskirjallisuuteen sekä oppaan tekijöiden omiin havaintoihin ja työkokemukseen varhaiskasvatuksessa.

Opas toteutetaan ilman tutkimuslupaa, minkä vuoksi ulkopuolisten osallistaminen tiedonkeruuseen ei ole mahdollista. Oppaan sisällöstä käydään kuitenkin keskustelua päiväkodin henkilökunnan kanssa ja sisällössä otetaan huomioon työelämäkumppanin toiveet ja tarpeet. Oppaan toteutuksessa yhdistyvät käytännön kokemus, teoreettinen tieto ja kehittämistyön tavoitteet. Opas laaditaan yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa ja työelämäkumppani osallistuu myös oppaan arviointiin. Oppaan sisältöä muokataan saadun palautteen perusteella vastaamaan parhaiten perheiden tiedontarpeita.

Oppaan sisällön suunnittelu ja toteutus perustuu moneen menetelmälliseen ratkaisuun, jotka tukevat kehittämistyön tavoitteita ilman empiiristä aineistonkeruuta. Ajankohtaisen kirjallisuuden avulla varmistetaan, että oppaan sisältö on kasvatuksellisesti perusteltua ja linjassa varhaiskasvatuksen tavoitteiden kanssa. Ammatillisen reflektiivisyyden avulla tunnistetaan huoltajien yleisiä tiedontarpeita ja arjen tilanteita, joihin oppaassa halutaan vastata.

Oppaan suunnittelussa on käytetty aivoriihi menetelmää, jossa tarkoituksena oli luoda erilaisia ideoita oppaan toteutuksen suhteen. Aivoriihi menetelmä on tunnettu luovan ongelmanratkaisun menetelmä ja sen peruseräkkeisiin kuuluu, että ideoitiin osallistuvat henkilöt saavat esittää ideoitaan vapaasti ilman kritiikkiä. Kaikki ideoinnista syntyneet ajatukset kirjataan ylös ja osallistujia kannustetaan jatkamaan toistensa ideoita. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015: 160–161.)

Tässä opinnäytetyössä aivoriihi menetelmää käytettiin Luontotoiminta Kanavan Päiväkodissa oppaan ideointiin ja suunnitteluun. Menetelmän avulla jaoimme yhdessä näkemyksiämme ja kokemuksiamme Kanavan Päiväkodissa sekä varhaiskasvatuksessa työskentelystä. Pohdimme, millainen sisältö palvelee parhaiten kohderyhmää eli Kanavan päiväkodin lasten huoltajia. Työskentelyn aikana kirjasimme ylös kaikki syntyneet ideat ja valitsimme niistä yhdessä parhaimmat jatkokehittävät ideat oppaaseen. Yksi ideoinnin aikana syntynyt idea oppaaseen oli vanhempien usein kysytyt kysymykset. Päädyimme kuitenkin valitsemaan ”vinkkejä perheille kotiin” osion lopulliseen oppaaseen, koska pidimme sitä pedagogisesti perusteltuna ja opinnäytetyön tavoitteita palvelevana. Aivoriihi menetelmä auttoi meitä tuottamaan monipuolisesti erilaisia sisältöehdotuksia ja samalla pystyimme varmistamaan, että oppaan lopullinen sisältö vastaa molempien tekijöiden näkemystä ja kokemusta varhaiskasvatuksessa työskentelystä.

Vaikka oppaan sisältö ei vaadi empiiristä aineistonkeruuta, valitut menetelmälliset ratkaisut ovat perusteltuja, sillä opas vastaa aidosti havaittuun työelämän tarpeeseen. Op-

paan laadukas sisältö ei edellytä aineistonkeruuta, sillä oppaan tekijällä on riittävä asiantuntemus ja kokemus aiheesta. Myös työelämäkumppanilla on selkeä toive ja tarve oppaan sisällöstä. Riittävä tutkimuskirjallisuus ja teoreettinen tieto antavat oppaalle yleispätevyyttä ja luotettavuutta sekä oppaan kehittämisprosessi dokumentoidaan läpinäkyvästi.

6.4 Eettiset kysymykset

Tässä kehittämistyössä noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimaa ja tiedeyhteisön hyväksymää hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK), joka perustuu osallistujien oikeuksien kunnioittamiseen ja vastuulliseen tiedonhankintaan. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: 11–12.) Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö, ei varsinainen tutkimus. Ammattieettinen vastuullinen toiminta näkyy opinnäytetyön prosessissa rehellisyytenä, kehittämistyön läpinäkyvyytenä sekä vastuun kantamisena koko prosessin ajan.

Opinnäytetyö prosessin alkuvaiheessa olimme yhteydessä Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tutkimuslupia käsittelevään tahoon puhelimitse. Keskustelussa esittelimme opinnäytetyömme aiheen, opinnäytetyöprosessin kulun sekä tiedot ja tutkimukset, joihin opinnäytetyömme perustuu. Opinnäytetyömme teoriaosuus sekä vanhemmille suunnattu opas pohjautuvat aiemmin tehtyihin luotettaviin tutkimuksiin sekä opinnäytetyön tekijöiden ennen opinnäytetyöprosessin aloitusta kertyneeseen työkokemukseen varhaiskasvatuksessa. Tutkimuslupia käsittelevältä taholta saimme selvitksen, jonka mukaan opinnäytetyössämme ei tarvita erillistä tutkimuslupaa, koska aineisto ja oppaassa tarvittavat tiedot on kerätty ennen varsinaista opinnäytetyön aloitusta, eikä prosessin aikana kerätä uutta aineistoa esimerkiksi haastattelujen muodossa.

Tässä opinnäytetyössä lopputuotoksena syntyy lasten huoltajille suunnattu opas Kanan päiväkodin luontotoiminnasta. Opinnäytetyön ja lopputuotoksena syntyneen oppaan sisältö perustuu olemassa olevaan tietoon luontotoiminnasta, eikä siihen sisälly varsinaista empiiristä aineistonkeruuta tai yksittäisten perheiden tai lasten henkilötietojen käsittelyä. Tästä huolimatta noudatamme opinnäytetyön prosessissa hyvän tieteellisen käytännön mukaisia periaatteita, joka ohjaa vastuullista ja luotettavaa kehittämistoimintaa. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2023: 11.)

Eettisen kehittämistyön lähtökohtana on avoimuus, rehellisyys ja muiden kunnioittaminen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: 13). Vanhemmille suunnattu opas toimii välineenä kasvatusyhteistyön ja luontotoiminnan näkyväksi tekemisessä. Oppaan sisältö tulee perustumaan todenmukaiseen ja ajantasaiseen tietoon Kanavan luontotoiminnasta, jota käsitellään koko opinnäytetyön prosessin ajan luotettavasti. Oppaaseen sisältyvä teoreettinen tieto perustuu luotettaviin tieteellisiin tutkimuksiin ja artikkeleihin. Tällä voidaan ehkäistä tutkimusvilpin erilaisia muotoja, kuten plagiointia tai harhaanjohtamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: 16.)

Opinnäytetyön eettisyyttä tukee myös se, että kehittämistyössä kunnioitetaan lasten ja perheiden yksityisyyttä. Työssä ei esitetä tai käsitellä arkaluontoisia tietoja perheistä, eikä lapsia yksilöidä tunnistettavasti. Kehittämistyö laaditaan kokonaisuudessaan vastuullisesti, siten ettei se vaaranna kenenkään oikeuksia, hyvinvointia tai kehittämistyön luotettavuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: 13–14.)

7 Oppaan toteuttamisprosessi

7.1 Oppaan suunnittelu ja toteutus

Opas Kanavan päiväkodin luontotoiminnasta on suunniteltu tukemaan kasvatusyhteistyötä ja tukemaan vanhempien ymmärrystä siitä, mitä luontotoiminta käytännössä tarkoittaa. Koko oppaan teko prosessissa on huomioitu työelämäkumppanin toiveet, Kanavan päiväkodin luontopainotteinen toimintakulttuuri sekä perheiden tarve saada helposti lähestyttävää, selkeää ja käytännönläheistä tietoa päiväkodin luontotoiminnasta.

Oppaan suunnitteluprosessi alkoi keväällä 2025 opinnäytetyöprosessin alkaessa. Prosessin alkuvaiheessa ideoimme yhdessä, minkälaista tietoa haluamme oppaaseen koota, jonka jälkeen esittelimme alustavan idean työelämäkumppanille. Koko suunnitteluprosessin ajan olemme olleet työelämäkumppanin kanssa hyvin samoilla linjoilla siitä, minkälaista tietoa oppaaseen halutaan tuoda. Oppaan sisällön suunnittelussa otimme huomioon kaikki työelämäkumppanin toiveet, mutta toimimme esille myös omat ideamme oppaan sisällön suhteen.

Suunnittelun ensimmäisessä vaiheessa perehdyimme paljon luontopedagogiikasta löytyvään teorian tietoon sekä Kanavan päiväkodin luontotoimintaan ja sille asetettuihin ar-

voihin ja toimintatapoihin. Näiden pohjalta määrittelimme oppaalle tavoitteet, kohderyhmän ja keskeiset sisällöt. Huhti- ja toukokuun aikana työstimme syvällisemmin oppaan sisällöllistä rakennetta sekä visuaalisia valintoja.

Kesän 2025 aikana kirjoitimme kaikki oppaaseen tarvittavat tekstit valmiiksi ja viimeistelimme niiden kieliasun niin, että ne ovat selkeitä ja helposti ymmärrettävissä myös perheille, joille luontotoiminta ei ole entuudestaan tuttua. Päädyimme valitsemaan oppaan ulkoasuun rauhallisia ja luonnonläheisiä värejä, jotta kokonaisuus olisi yhtenäinen ja visuaalinen ulkoasu tukisi oppaan sisältöä.

Suunnittelu toteutettiin kokonaisuudessaan ilmaisen Canva-suunnitteluohjelman avulla. Valitsimme Canva-suunnitteluohjelman työkaluksi oppaan tekoprosessiin, koska Canva oli meille entuudestaan tuttu ja pidimme sitä käyttäjäystävällisenä sekä helppokäyttöisenä työkaluna. Sen avulla olisi mahdollista rakentaa visuaalisesti kaunis ja helppokäyttöinen opas. Oppaan pohja on kokonaan itse suunniteltu malli, jossa on käytetty esimerkiksi Canvan valmiita kuvituksia sekä väripaletteja, jotka helpottivat oppaan ulkoasun suunnittelemista niin, että ulkoasu vastasi oppaan sisältöä ja kokonaisuudesta saatiin visuaalisesti kaunis.

Oppaan ulkoasun suunnitteluun ja toteuttamiseen käytimme paljon aikaa, sillä halusimme panostaa visuaalisuuteen. Suunnittelun aikana kokeilimme paljon erilaisia kuvia ja asetteluita oppaan sivuilla. Lisäksi pohdimme paljon oppaan väritystä, koska halusimme lopputuloksesta huomiota ja mielenkiintoa herättävän. Loppujen lopuksi päädyimme kuitenkin hyvin maanläheisiin väreihin ja luonto teemaan, joka jatkuu oppaan jokaisella sivulla. Mielestämme visuaaliset valinnat onnistuivat erinomaisesti ja saimme ensimmäisessä työelämäkumppanin palautteessa kehuja oppaan visuaalisuudesta ja helppolukuisuudesta.

7.2 Oppaan sisältö

Ulkoasun valmistelun jälkeen aloitimme toteuttamaan suunniteltua sisältöä oppaaseen. Huoltajille suunnattu opas on laadittu tukemaan kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä sekä lisäämään huoltajien tietoisuutta luontotoiminnasta. Opas tarjoaa huoltajille konkreettista tietoa Kanavan päiväkodin luontotoiminnasta sekä luontotoiminnan hyödyistä. Lisäksi oppaan tavoitteena on tuoda huoltajille näkyväksi, mitä luontotoiminta käytännössä tarkoittaa, ja miten luontotoiminta tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä, hyvinvointia sekä oppimista. Samalla opas kannustaa huoltajia jatkamaan luontotoimintaa myös kotona arjen pienillä valinnoilla.

Oppaan sisältö rakentuu useista selkeästi jaotelluista osioista, joista kukin on suunnattu nimenomaan lasten huoltajille. Oppaan ensimmäisessä osassa esitellään Kanavan päiväkodin luontotoimintaa: mitä metsässä tehdään, millaista toimintaa luontoryhmäläisten päivät sisältävät, ja millaisessa roolissa luontotoiminta näyttäytyy päiväkodin arjessa. Ensimmäisen osion jälkeen ”mitä luonnossa opitaan” -sivuilla avataan luontoryhmien yhdessä sovitut arvot ja toimintatavat, jotka ohjaavat luontoryhmien toimintaa. Kaikki Päiväkoti Kanavan luontoryhmät ovat sitoutuneet noudattamaan näitä suuntaviivoja. Tämä osio tukee huoltajien ymmärrystä siitä, mihin luontotoiminta päiväkodissa perustuu, ja millaisia arvoja yksikössä vaalitaan.

Oppaaseen on sisällytetty myös ”hyvä muistaa” -osio, jossa nostetaan esille keskeisiä käytännön huomioita, kuten esimerkiksi säänmukaisen vaatetuksen merkitys sekä luontoryhmäläisten saapumisaika. Luontoryhmäläisten tulee poikkeuksellisesti saapua päiväkotiin kello yhdeksään mennessä, jotta lapsi ehtii mukaan päivän toimintaan esimerkiksi metsäretkille. Lisäksi ”mitä mukaan luontoryhmään” -osio tarjoaa huoltajille selkeän muistilista siitä, minkälaisia varusteita lapsi tarvitsee luontoryhmässä ja päiväkodin arjessa. Näiden käytännönläheisten osioiden tarkoituksena on tukea esimerkiksi varhaiskasvatuksen tai esiopetusten aloitusta sekä lisätä toiminnan sujuvuutta.

Oppaan loppupuolelle on suunniteltu erillinen osio, jossa esitellään luontotoiminnan hyötyjä ajatellen lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Oppaan tavoitteiden kannalta tämä osio on tärkeässä roolissa, sillä halusimme korostaa luontotoiminnan hyötyjä ja tuoda niitä näkyväksi huoltajille. Luontotoiminnan hyödyt osio on rakennettu kokonaisuudessaan perustuen ajankohtaiseen tutkimus- ja teoriatietoon. Osiossa on koottuna niin fyysisiä, psyykkisiä, kognitiivisia kuin sosiaalisiaakin luontotoiminnan hyötyjä. Osio on pyritty suunnittelemaan helppolukuiseksi ja lähteet on merkitty näkyvästi. Näin huoltajilla on halutessaan mahdollista perehtyä tutkimuksiin tarkemmin.

Oppaan viimeinen osio on nimeltään vinkkejä perheille kotiin. Tämä osio sisältää ideoita yksinkertaisiin arjessa toteutettaviin luontohetkiin, kuten luonnon havainnoimiseen ja retkeilyyn lähiympäristössä. Osion tavoitteena on innostaa huoltajia jatkamaan luontotoimintaa kotona hyvin matalalla kynnyksellä. Koko opas, kuten myös vinkit on suunniteltu aivoriihi menetelmän avulla, jonka aikana pohdimme helposti toteutettavaa luontotoimintaa perheille kotiin. Vinkit perustuvat ammattikokemukseen. Osioon on pyritty kokoamaan vinkkejä monipuolisesti, jotta ne palvelevat monenlaisia perheitä ja arkea kotona.

Päädyimme jakamaan vinkkejä perheille kotiin leikeistä ja toiminnallisista tehtävistä, jotta osio tukisi oppaamme tavoitetta innostaa huoltajia jatkamaan luontotoimintaa lastensa kanssa kotona. Tämän pedagoginen tavoite on tukea lapsen luontosuhteen rakentumista myös päiväkodin ulkopuolella osana kodin arkea. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) korostavat kestävästä elämäntavan kasvatusta, luontokokemuksia ja ympäristösuhteen kehittymistä jo varhaislapsuudessa. Varhaiskasvatuksen pedagogisiin tavoitteisiin kuuluu luontosuhteen vahvistaminen ja vastuullisen toiminnan oppiminen ympäristössä. (Opetushallitus 2022: 51.) Leikkien tarjoaminen oppaassa antaa huoltajille konkreettisia välineitä osallistaa lapsi yhteiseen myönteiseen luontokokemukseen. Samalla se madaltaa kynnyksiä lähteä ulos etenkin perheissä, joissa luontoympäristön hyödyntäminen ei ole osa arkirutiinia. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteinen linja luontopedagogiikassa vahvistaa kasvatuksen jatkuvuutta ja lapsen kokemusta johdonmukaisesta ohjauksesta. Valitut leikit ovat yksinkertaisia, maksuttomia ja helposti toteutettavissa erilaisissa luontoympäristöissä, kuten metsässä, puistossa tai lähialueen pihassa. Näin oppaan sisältö tukee sekä vanhemmuutta, että lapsen kokonaisvaltaista kasvua luonnon tarjoamassa oppimisympäristössä.

Oppaan viimeisiltä sivuilta löytyy päiväkodin johtajan ja varajohtajan yhteystiedot sekä jokaisen ryhmän yhteystiedot ja käyntiosoitteet. Loppuun on koottu lähdeluettelo, jossa huoltajien on mahdollista tutustua kaikkiin oppaassa käytettyihin tutkimuksiin ja teoriatietoon.

7.3 Oppaan arviointi ja valmis opas

Oppaan arviointi on olennainen osa kehittämistyötä, ja sen avulla pystymme varmistamaan tuotetun oppaan toimivuutta, käytettävyyttä ja sen vastaavuutta työelämäkumppanin toiveisiin. Tässä kehittämistyössä arvioinnissa korostuu erityisesti työelämäkumppanilta saadun palautteen hyödyntäminen ja sen soveltaminen oppaan kehittämiseen ja arviointiin. Saadun palautteen avulla olemme pystyneet varmistamaan, että lopullinen opas vastaa kohderyhmän tarpeita ja tukee käytännön toimintaa luontoryhmien arjessa. Arvioinnin avulla pystymme tarkastelemaan, miten hyvin lopputuotoksena syntynyt opas vastaa sille asetettuja tavoitteita sekä työelämäkumppanin toiveita, kuten kasvatusyhteistyön edistämistä ja huoltajien innostamista luontotoiminnan jatkamiseen kotona.

Tässä opinnäytetyössä oppaan arviointi toteutettiin yhdessä työelämäkumppanin kanssa ja Kanavan päiväkodista arviointiin osallistui esimerkiksi yksikön johtaja ja varajohtaja. Työelämäkumppani antoi palautetta oppaan suunnittelu vaiheessa, toteutus

vaiheessa sekä viimeisen kerran valmiista oppaasta. Saadun palautteen avulla opasta pystyttiin muokkaamaan entistä käyttäjäystävällisemmäksi sekä helppolukuisemmaksi. Työelämäkumppanin osallistaminen oppaan arviointiin vahvasti osaltaan työn käytännölläisyyttä ja lisäsi sen vaikuttavuutta päiväkodin arjessa.

Oma sekä työelämäkumppanin arviointi kohdistui niin valmiin oppaan sisältöön kuin sen toteuttamisprosessiinkin. Arvioitavia osa-alueita olivat muun muassa oppaan pedagoginen johdonmukaisuus, oppaan sisältö ja sen selkeys, kieliasu, helppolukuisuus, visuaalisuus sekä käytännön sovellettavuus. Lisäksi tarkastelimme yhdessä työelämäkumppanin kanssa sitä, kuinka oppaalla pystytään edistämään kodin ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä luontotoimintaa ajatellen.

Oppaan suunnitteluvaiheessa keskustelimme työelämäkumppanin kanssa pääasiassa toiveista oppaan sisällön suhteen. Näkemyksemme oppaan sisällöstä ovat olleet koko oppinäytetyöprosessin ajan hyvin selkeät ja yhtenevät. Saimmekin ensimmäisen palautteen perusteella koottua oppaalle selkeän rungon, jonka pohjalta lähdimme toteuttamaan varsinaista opasta sisältöineen. Oppaan ulkonäön suhteen saimme työelämäkumppanilta hyvin vapaat kädet.

Toinen arviointi kierros toteutettiin vaiheessa, jossa oppaan sisältö oli pitkälti viimeistelyä vaille valmis, mutta visuaalisessa ilmeessä sekä sivujen asettelussa oli vielä kehitettävää. Tässä vaiheessa myös ”hyvä muistaa” -osio oli vielä kokonaan kesken. Työelämäkumppani antoi positiivista palautetta erityisesti oppaan ulkoasusta, jota kuvailtiin visuaalisesti kauniiksi ja helppolukuiseksi. Palautteessa tuotiin esille myös, että olimme onnistuneet tiivistämään oppaan ytimekkäästi ja selkeästi, niin ettei oppaasta ole tullut turhan pitkää. Tässä vaiheessa oppaan ”mitä luonnossa opitaan?” -osiossa päiväkodin luontotoiminnalle asettamat arvot ja toimintatavat oli esitelty luettelona. Työelämäkumppanin palautteen perusteella kyseisille sivuille lisättiin oppaan ulkoasuun sopiva laatikko, jossa tulee selkeästi ilmi, että sivuilla esitellään nimenomaan luontoryhmien yhdessä sovittuja arvoja ja toimintatapoja, joita kaikki luontoryhmät ovat sitoutuneet toiminnassaan noudattamaan.

Toisen kierroksen palautteessa työelämäkumppani korosti myös ”vinkkejä perheille kotiin” - osion hyödyllisyyttä. Työelämäkumppani kuvaili osiota hyödylliseksi ja käytännölläiseksi sekä korosti sen tärkeyttä ajatellen kodin ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä. Osion avulla huoltajien on helpompi ymmärtää ja jatkaa luontotoimintaa kotona, kun heille tarjotaan selkeitä matalalla kynnyksellä toteutettavia ideoita yhdessä

toteutettaviin luontohetkiin. Tämä osio vahvistaa kasvatusyhteistyötä, ja tukee perheiden mahdollisuutta edistää lapsen luontosuhteen rakentumista myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella.

Lisäksi saimme palautetta ”hyvä muistaa” -sivun sisällöstä. Saadun palautteen perusteella sivulle lisättiin tieto, että kaikki Päiväkoti Kanavan ryhmät ulkoilevat säällä kuin säällä. Työelämäkumppani näki tämän lisäyksen tärkeänä erityisesti vanhempien ennakoinnin ja varautumisen näkökulmasta. Lisätty huomio auttaa huoltajia varautumaan kaikkiin sääolosuhteisiin, ja samalla korostaa päiväkodin sitoutumista ulkoiluun ja luonnossa toimimiseen osana jokapäiväistä toimintaa.

Kolmannella ja samalla viimeisellä arviointikierroksella opas oli jo sisällöltään kokonaan valmis ja opas vaati enää viimeisiä visuaalisia hienosäätöjä. Viimeisessä arvioinnissa saatu palaute oli pääosin erittäin positiivista. Palautteessa korostui erityisesti oppaan visuaalinen ulkoasu, joka nähtiin miellyttävänä, selkeänä sekä sisältöä tukevana. Palautteessa nousi myös uudelleen esiin ”vinkkejä perheille kotiin” - osion merkitys ja se koettiin tärkeäksi keinoksi tukea varhaiskasvatuksen ja kodin välistä yhteistyötä.

Oppaan selkeyttä ja informatiivisuutta pidettiin onnistuneena. Palautteessa tuotiin esille, että päiväkodin arvot ja yhteiset toimintatavat on tuotu esille selkeästi ja visuaalisesti houkuttavalla tavalla. Työelämäkumppani koki, että oppaassa on koottu hyvin yhteen kaikki tieto, jota luontoryhmässä aloittavan lapsen huoltajan tarvitsee. Oppaan sisältö nähtiin tarpeeksi kattavana ja tiiviinä tietopakettina, joka varmasti helpottaa perheiden arkea ja antaa vinkkejä luontotoiminnan jatkamiseen kotona.

Erityisen myönteistä oli, että jokainen arviointiin osallistunut henkilö arvioi oppaan palvelevan aidosti päiväkodin tarpeita. Työelämäkumppani ilmaisi, että opas tulee varmasti käyttöön kaikissa päiväkodin luontoryhmissä. Tällainen palaute vahvisti ajatus- tamme siitä, että oppaalle on ollut selkeä tarve ja lopputulos vastaa työelämäkumppanin sekä huoltajien tarpeita.

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda Kanavan päiväkodille konkreettinen opas päiväkodin luontotoiminnasta. Oppaan tavoitteena oli lisätä huoltajien tietoisuutta päiväkodin luontotoiminnasta ja sen tavoitteista sekä innostaa huoltajia jatkamaan luontotoimintaa kotona tukeakseen lasten luontosuhteen muodostumista. Oppaan oli tarkoitus toimia

tukena erityisesti varhaiskasvatuksen aloituksessa, mutta siihen pyrittiin kokoamaan tietoa, josta olisi hyötyä jokaiselle perheelle Kanavan päiväkodissa.

Opinnäytetyön tuotokseksi valikoitui opas, sillä päiväkodilla ei ennestään löytynyt kattavaa konkreettista tietopakettia, jota voisi huoltajille jakaa. Oppaan sisällöstä käytiin keskustelua työelämäkumppanin kanssa, jolla varmistettiin, että opas vastaa kohderyhmän tarpeisiin. Tavoitteena oli toteuttaa tiivis tietopaketti, joka olisi helppolukuinen kaikille, vaikka luontotoiminta ei olisi entuudestaan tuttua. Oppaan kohderyhmäksi valikoitui päiväkodin lasten huoltajat, sillä huoltajat ovat keskiössä lasten luontosuhteen syntymisessä. Huoltajien toiminta vaikuttaa lasten suhtautumiseen luontoa kohtaan sekä lapset tarvitsevat huoltajiensa tukea ja kannustusta positiivisen luontosuhteen syntymiseksi.

Opinnäytetyöprosessi oli kehittävä ja onnistunut. Työ eteni alkuperäisen aikataulun mukaan ja olimme siihen sitoutuneet. Yhteistyömme työelämäkumppanin kanssa oli sujuvaa läpi prosessin. Prosessi alkoi yhdessä keskustelemalla ja saimme alusta alkaen hyvän käsityksen siitä, mitä meiltä odotetaan oppaan suhteen. Alkuun tuntui haastavalta yhdistää oppaaseen työelämäkumppanin tarve tietopaketista sekä opinnäytetyön edellyttämä teoriaosuus. Kommunikoinnilla työelämäkumppanin kanssa sekä perusteellisella perehtymisellä opinnäytetyön teoriaan saimme kokoon laadukkaan suunnitelman oppaasta. Pystyimme olemaan läpi prosessin yhteydessä työelämäkumppaniin, mikäli kysyttävää ilmaantui ja saimme hyvää palautetta työskentelystä. Laadukkaan suunnitelman jälkeen työn toteuttaminen oli sujuvaa ja mielekästä ja olemme tyytyväisiä valmiiseen lopputulokseen oppaasta.

Oppaan sisältöä pohdittiin paljon ja koemme lopullisen oppaan vastaavan asettamiimme tavoitteita. Opas sisältää työelämäkumppanin toivomat tiedot tiiviisti sekä onnistuimme kokoamaan laadukasta teoretietoa luontotoiminnan hyödyistä lapsen kehityksen kannalta. Lisäksi erityisen onnistunut ja paljon kehuja saanut osio on vinkkejä perheille kotiin luontotoiminnan jatkamiseksi. Osio on hyödyllinen ja tärkeä oppaan tavoitteiden kannalta. Osioon kootut vinkit ovat tarkkaan mietitty mahdollisimman monipuoliseksi ja helposti toteutettaviksi vähäisellä budjetilla. Koemme oppaan olevan onnistunut kokonaisuudessaan ja sen täyttävän tavoitteen tietoisuuden lisäämisestä sekä huoltajien innostamisesta. Opas on visuaalisesti kaunis ja helppolukuinen. Lisäksi konkreettinen tuotos, johon on koottuna luotettavaan teoretietoon perustuen luontotoiminnan hyötyjä auttaa huoltajia ymmärtämään tai muistamaan luonnossa olemisen tärkeyden.

Helpot ja yksinkertaiset vinkit luontotoiminnan toteuttamisesta kotiympäristössä voi innostaa vanhempia alkuun tai kokeilemaan uusia tapoja tukeakseen lapsen luontosuhteen syntymistä ja rakentumista.

Oppaan hyödynnettävyydessä on otettu huomioon, että se sopii kaiken ikäisten lasten huoltajille. Opas voidaan ottaa käyttöön päiväkodin jokaisessa ryhmässä, ja se täyttää organisaation tarpeen konkreettisesta tuotoksesta, joka pystytään antamaan huoltajille kotiin mukaan. Oppaan vaikututtavuutta ei pystytä vielä arvioimaan, mutta sen avulla on mahdollista vaikuttaa kohderyhmään ja muuttaa heidän toimintaansa lasten luontosuhteen rakentumista tukevammaksi.

Oma ammatillinen kehityksemme ja oppimisemme on ollut jatkuvaa läpi opinnäytetyöprosessin. Koemme työnjaon olleen onnistunut ja läpi prosessin työ on jakautunut tasaisesti molempien välille. Teoriatiedon kerääminen on lisännyt myös omaa tietoisuuttamme ja kehittänyt ammatillista osaamistamme. Opinnäytetyö prosessi on kehittänyt osaamistamme monimuotoisen kehittämistyön prosessista, ja olemme oppineet noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimaa ja tiedeyhteisön hyväksymää hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK), joka perustuu vastuulliseen tiedonhankintaan. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023: 11–12.) Olemme onnistuneet noudattamaan näitä periaatteita läpi työprosessin.

Opimme myös tuottamaan selkeää ja kohderyhmälähtöistä materiaalia sekä suunnittelemaan opasta käyttäjien tarpeet huomioiden. Pohdimme, olisiko oppaasta saanut kuitenkin kattavamman ja käyttäjälähtöisemmän, jos olisimme osallistaneet enemmän päiväkodin työntekijöitä tai huoltajia sen toteuttamiseen. Päätimme toteuttaa opinnäytetyöprosessin ilman tutkimusluvan hakemista, joten ulkopuolisten osallistaminen ei ollut mahdollista. Päädyimme tähän, koska koimme, että hankkimamme luotettava teoria-tieto ja ammatillinen osaamisemme on riittävää toteuttaaksemme tavoitteiden mukaisen oppaan. Tutkimusluvan hankkimalla olisimme kuitenkin voineet haastatella esimerkiksi päiväkodin lasten huoltajia siitä, mitä he olisivat toivoneet tai halunneet tietää luontotoiminnasta ja sen tärkeydestä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että opinnäytetyö on onnistunut ja täyttää tavoitteet niin työelämäkumppanin kuin opinnäytetyöprosessin osalta. Valmis opas on työelämäkumppanin toiveiden mukainen ja sisältää materiaalia, joilla tietoisuutta ja huoltajien innostusta voidaan lisätä. Oppaan jatkokehityksessä olisi hyvä huomioida myös muut kuin suomen kieltä puhuvat henkilöt. Myös Kanavan päiväkodin varhaiskasvatukseen

osallistuu äidinkielenään muuta kieltä puhuvia perheitä, mutta opinnäytetyön resurssit eivät riittäneet kääntämään opasta useammille kielille. Oppaasta saataisiin monikäyttöisempi kääntämällä se useammille kielille sekä sen avulla pystyttäisiin varmasti lisäämään erityisesti maahanmuuttaja perheiden tietoisuutta ja innostusta luontotoimintaan. Oppaan saavutettavuus lisääntyisi myös esimerkiksi selkokieliseksi kääntämällä.

Kehittämissuhteiksi oppaasta voitaisiin tehdä digitaalinen versio, jolloin se olisi myös helposti saavutettavissa. Versioon voitaisiin lisätä myös esimerkiksi QR-koodeja, joiden taakse olisi koottu luotettavaa materiaalia tai videoita aiheesta, jolloin tietoisuutta voitaisiin syventää kattavammin. Lisäksi jatkokehityksessä voitaisiin ottaa enemmän huomioon huoltajien osallisuus sekä yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Huoltajien osallisuutta voitaisiin lisätä esimerkiksi reflektiokysymyksillä, joiden avulla he voisivat pohtia omaa suhdettaan luontoon ja kokemuksiinsa lapsen kanssa toimimisesta luonnossa. Oppaan avulla voitaisiin lisätä yhteistyötä esimerkiksi yhteisellä projektilla, joka jatkuisi niin kotona kuin päiväkodissa. Opas sisältää jo nyt vinkkejä luontotoiminnan toteutuksesta kotona, mutta yhteinen projekti tukisi ja madaltaisi entisestään kynnystä osallistua sen toteutukseen.

Lähteet

Alila, Kirsi. & Ukkonen-Mikkola, Tuulikki 2018. Käsiteanalyysistä varhaiskasvatuksen pedagogiikan määrittelyyn. Julkaistu Kasvatus-lehdessä Kasvatus 49 (1). 75–81. <https://www.researchgate.net/publication/337137007_Kasiteanalyysista_varhaiskasvatuksen_pedagogiikan_maarittelyyn>. Viitattu 25.4.2025.

Cantell, Hannele & Aarnio-Linnanvuori, Essi & Tani, Sirpa 2020. Ympäristökasvatus. Kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cantell, Hannele 2011. Lapsuus ja nuoruus ympäristösuhteen perustana. Teoksessa Niemelä, Jari & Furman, Eeva & Halkka, Antti & Hallanaro, Eeva-Liisa & Sorvari, Sanna (toim.) Ihminen ja ympäristö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Harris, Frances 2017. Outdoor learning spaces: The case of forest school. Area. Royal Geographical Society with IBG. 50 (2). 222–231. <<https://rgs-ibg.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/area.12360>>. Viitattu 29.4.2025.

Helsingin kaupunki 2023. Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma. <<https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsingin-esiopetuksen-opetussuunnitelma.pdf>>. Viitattu 3.5.2025.

Helsingin kaupunki 2024. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_FI.pdf>. Viitattu 20.4.2025.

Helsingin kaupunki 2025. Päiväkoti Kanava. Kasvatus ja koulutus. <<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-kanava>>. Viitattu 19.4.2025.

Jussila, Virpi & Myllyniemi, Ulla 2021. Luontopedagogiikasta ulkoilmapedagogiikkaan. Pedagogisia näkökulmia luontotoimintaan. Teoksessa Fågel, Riina & Jussila, Virpi & Sarkkinen, Silja (toim.) Ilo kasvaa ulkona – Luontotoiminnan käsikirja. Ulvila: Suomen ympäristöopisto SYKLI.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77944/OPA2006_063_Stakes.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 4.5.2025.

Kiviranta, Leena & Lindfors, Eila & Rönkkö, Marja-Leena & Luukka, Emilia 2023. Outdoor learning in early childhood education: exploring benefits and challenges. Educational research. 66 (1). 102–119. <<https://www.tandfonline.com/doi/epub/10.1080/00131881.2023.2285762?needAccess=true>>. Viitattu 7.5.2025.

Kostamo, Pipsa & Airaksinen, Tiina & Vilka, Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen oppimiseen. Helsinki: Art House.

Laitinen, Tuija, & Korhonen, Jenni & Nietula, Mirva 2021. Säännöllinen luontotoiminta. Yhteistyö Huoltajien kanssa. Teoksessa Fågel, Riina & Jussila, Virpi & Sarkkinen, Silja (toim.) Ilo kasvaa ulkona – Luontotoiminnan käsikirja. Ulvila: Suomen ympäristöopisto SYKLI.

Nordström, Hanna 2004. Ympäristökasvatuksen toimintamalleja. Teoksessa Cantell, Hannele (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015, Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. E-kirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. Varhaiskasvatus. <<https://okm.fi/varhaiskasvatuslait>>. Viitattu 10.7.2025.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf>. Viitattu 11.5.2024.

Opetushallitus 2025. Mitä on esiopetus? <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-esiopetus>>. Viitattu 3.5.2025.

Parikka-Nihti, Mari & Suomela Liisa 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Polvinen, Kirsi & Pihlajamaa, Jussi & Berg, Pekka 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista palveluiden kehittämiseen. Kansallinen hyvinvointi verkosto. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf>. Viitattu 10.5.2025.

Puhakka, Riikka & Rantala, Outi & Roslund, Marja & Rajaniemi, Juho & Laitinen, Olli & Sinkkonen, Aki 2019. Greening of daycre yards with biodiverse materials affords well-being, play and environmental relationships. *International Journal of Environmental Research Public Health*. 16 (16):2948. <<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6719197/#sec3-ijerph-16-02948>>. Viitattu 7.5.2025.

Raittila, Raija 2017. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ranta, Samuli. 2021. Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. *Lectio praecursoria*. *Kasvatus & Aika*. 15 (1). 69-74. <<https://doi.org/10.33350/ka.101598>>. Viitattu 26.4.2025.

Rutanen, Niina & Laaksonen, Kati 2020. Äitien luottamuksen rakentuminen kasvattajiin varhaiskasvatuksen aloituksessa. *Varhaiskasvatuksen tiedelehti*. 9 (2). 349–372. <<https://journal.fi/jecer/article/view/114137/67336>>. Viitattu 10.5.2025.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf>>. Viitattu 10.5.2025.

Trogen, Tiia 2021. Positiivinen kasvatus ja luontotoiminta lisäävät hyvinvointia. Miksi lähteä lähiluontoon. Teoksessa Fågel, Riina & Jussila, Virpi & Sarkkinen, Silja (toim.) Ilo kasvaa ulkona – Luontotoiminnan käsikirja. Ulvila: Suomen ympäristöopisto SYKLI.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf>. Viitattu 12.5.2025.

Uusitalo, Lotta & Vuorinen, Kaisa 2023. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta löytämään luonteenvahvuutensa. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatustaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. <<https://finlex.fi/fi/lain-saadanto/saaduskokoelma/2018/540>>. Viitattu 10.5.2025.

Vilka, Hanna & Airaksinen Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Zamani, Zahra 2016. The woods is a more free space for children to be creative; their imagination kind of sparks out there: exploring young children's cognitive play opportunities in natural, manufactured and mixed outdoor preschool zones. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*. 16 (2). 172–189. Viitattu 12.5.2025.

SISÄLLYSLUETTELO

1. MITÄ ON LUONTOTOIMINTA KANAVAN PÄIVÄKODISSA
2. MITÄ LUONNOSSA OPITAAN
3. MITÄ LUONNOSSA OPITAAN
4. HYVÄ MUISTAA
5. MITÄ MUKAAN LUONTORYHMÄÄN
6. LUONTOTOIMINNAN HYÖDYT
7. VINKKEJÄ PERHEILLE KOTIIN
8. YHTEYSTIEDOT
9. LÄHTEET

MITÄ ON LUONTOTOIMINTA KANAVAN PÄIVÄKODISSA?

PÄIVÄKOTI KANAVASSA LUONTOTOIMINTA RAKENTUU SUUNNITELLUSTA, PEDAGOGISESTI TAVOITTEELLISESTA TOIMINNASTA, JOSSA YHDISTYY LUONNOSSA LIIKKUMINEN, LUOVUUS JA LEIKKI.

LUONTOTOIMINTA EI KUITENKAAN RAJOITU VAIN LIIKUNTAAN TAI RETKEILYYN, VAAN SIIHEN SISÄLTYY MYÖS ERI OPPIMISEN ALUEET, KUTEN KIELELLINEN, MATEMAATTINEN JA TAITEELLINEN ILMAISU.

LUONTOTOIMINTA VOI OLLA ESIMERKIKSI YHTEINEN SATUHETKI METSÄSSÄ, ASKARTELUA LUONNONMATERIAALEISTA, METSÄMATEMATIIKkaa TAI VAIKKAPA SÄÄILMIÖIDEN HAVAINNOINTIA.

PÄIVÄKOTI KANAVAN LUONTORYHMÄT RETKEILEVÄT LÄHILUONTOON VÄHINTÄÄN KOLME KERTAA VIIKOSSA. LUONTOTOIMINNAN OHELLA LUONTORYHMÄT RETKEILEVÄT MYÖS SÄÄNNÖLLISESTI ERILAISISSA KULTTUURI- JA KAUPUNKIKOhteissa, KUTEN KORKEASAAREN ELÄINTARHASSA JA ERILAISISSA MUSEOISSA.

KANAVASSA METSÄ EI OLE VAIN RETKIKOHDE, VAAN SE TOIMII PEDAGOGISENA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ, LEIKKIPAikkANA SEKÄ PAIKKANA, JOSSA ON MAHDOLLISUUS RAUHOITTUA.

LUONNOSSA TAPAHTUVA OPPIMINEN, LEIKKI JA RYHMÄTOIMINTA TUKEVAT YHDESSÄ LASTEN KOKONAISVALTAISTA KEHITYSTÄ, KUTEN LUOVUUTTA, MOTORISIA TAITOJA, SOSIAALISIA VALMIUKSIA SEKÄ LUONTOSUHTEN RAKENTUMISTA.

MITÄ LUONNOSSA OPITAAN?

VARJELEMME JA SUOJELEMME LUONTOA
 LUONTO TOIMII MEILLE TÄRKEÄNÄ OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ.
 LUONTOTOIMINNASSA KOROSTAMME LUONNON
 KUNNIOITTAMISTA JA YMPÄRISTÖTIETOISUUTTA.
 OPETTELEMME YHDESSÄ, MITEN LUONNOSSA LIIKUTAAN
 VASTUULLISESTI JA JÄLKIÄ JÄTTÄMÄTTÄ.

MITÄ LUONNOSSA OPITAAN SIVUILLA
 ESITELLÄÄN KANAVAN PÄIVÄKODIN
 LUONTORYHMIEN YHDESSÄ SOVITTUJA
 ARVOJA JA TOIMINTATAPOJA. KAIKKI
 PÄIVÄKODIN LUONTORYHMÄT OVAT
 SITOUTUNEET NOUDATTAMAAN NIITÄ.

TUTKIMME LUONNON IHMEITÄ

LUONTO TARJOAA LAPSILLE LOPUTTOMASTI TUTKITTAVAA
 JA IHMETELTÄVÄÄ. METSÄSSÄ HAVAINNOIMME ERILAISIA
 LUONNONILMIÖITÄ, ELÄIMIÄ, KASVEJA JA VUODENAIKOJEN
 VAIHTELUA. LUONNON TUTKIMINEN KAIKILLA AISTELLA
 EDISTÄÄ LUONTOSUHTEEN RAKENTUMISTA LAPSUUDESSA.

RETKEILEMME ERI LUONTOYMPÄRISTÖISSÄ
 KANAVASSA ULKONA OPPIMINEN KUULUU SEKÄ
 VARHAISKASVATUKSEEN ETTÄ ESIOPETUKSEEN. LUONTORYHMÄT
 RETKEILEVÄT LUONTOON VÄHINTÄÄN KOLMEKSI VIKOSSA JA
 SUURI OSA VIKON TOIMINTA-AJASTA VIETETÄÄN ULKOILMASSA.

MITÄ LUONNOSSA OPITAAN?

LUONTO TOIMII LUOVUUDEN MAHDOLLISTAJANA
 LUONTOTOIMINNASSA HYÖDYNNETÄÄN LUONNONMATERIAALEJA
 KAIKILLA OPPIMISEN ALUEILLA. LUONTOYMPÄRISTÖT TARJOAVAT
 LAPSILLE MONIMUOTOISEN JA MUUTTUVAN YMPÄRISTÖN, JOKA
 KANNUSTAA JATKUVASTI LUOVAAN JA MIELIKUVITUKSELLISEEN
 LEIKKIIN.

PITKÄKESTOINEN LEIKKI PÄIVITTÄIN

PITKÄKESTOINEN LEIKKI ON MYÖS OPPIMISEN VÄLINE.
 LUONTOTOIMINNASSA LEIKKI SYNTYY USEIN LASTEN OMISTA
 IDEOISTA JA HAVAINNOISTA. AIKUISET OVAT TUKENA LASTEN
 LEIKEISSÄ HAVAINNOIDEN, RIKASTAEN JA OSALLISTUEN.

KUNNIOITAMME LAPSUUDEN AINUTKERTAISUUTTA
 LAPSUUS ON ARVOKAS JA AINUTKERTAINEN ELÄMÄNVAIHE, JOTA
 HALUAMME VAALIA. LUONTOTOIMINTA ANTAA TILAA LASTEN
 UTELIAISUUDELLE JA LEIKILLE. JOKAINEN LAPSI KOHDATAAN YKSILÖNÄ
 JA HÄNEN KOKEMUKSIAAN, TUNTEITAAN JA AJATUKSIAAN
 ARVOSTETAAN.

LIIKUMME MONIPUOLISESTI LUONNOSSA

LUONTO TARJOAA LAPSILLE MONIPUOLISIA MAHDOLLISUUKSIA
 LIIKKUMISEEN. LIIKKUESSAMME ERILAISIAA MAASTOISSA LASTEN
 MOTORISET TAIKOT KEHITTYVÄT KUIN HUOMAAMATTA.

HYVÄ MUISTAA!

LUONTORYHMÄLÄISTEN TULEE SAAPUA PÄIVÄKOTIIN
VIIMEISTÄÄN KLO 9, JOTTA LAPSI EHTII MUKAAN PÄIVÄN
TOIMINTAAN.

PÄIVÄKOTI KANAVAN KAIKKI RYHMÄT ULKOILEVAT PÄIVITTÄIN
SÄÄLLÄ KUIN SÄÄLLÄ. ON TÄRKEÄ KIINNITTÄÄ HUOMIOTA SIIHEN,
ETTÄ LAPSELLA ON MUKANA SÄÄHÄN SOPIVA VAATETUS.

MUISTATHAN NIMIKOIDA LAPSESI TAVARAT. ULKOILEMME PALJON JA
VARUSTEITA ON USEIN MUKANA USEITA. KUN VAATTEET JA VARUSTEET ON
NIMIKOITU, NE LÖYTYVÄT HELPOSTI JA PYSYVÄT OIKEALLA OMISTAJALLA.

MITÄ MUKAAN LUONTORYHMÄÄN?

- SÄÄNMUKAINEN VAATETUS
- VAIHTOVAATTEET
- KURAVAATTEET JA SAAPPAAT

- ISTUINALUSTA
- SISÄTOSSUT
- VESIPULLO
- REPPU, JOTA LAPSEN ON HYVÄ KANTAA

- KESÄLLÄ AURINKORASVA
- METSÄRETKILLE PITKÄT HOUSUT

LUONTOTOIMINNAN HYÖDYT

LUONTO ANTAA LAPSILLE MAHDOLLISUUDEN HARJOITELLA MÖTORISIA TAITOJA, SILLÄ LASTA EI TARVITSE RAJOITAA TILAN PUUTTEEN VUOKSI. ERITYISESTI EPÄTASAINEN METSÄ MAASTO HAASTAA LAPSIA KIIPEILEMÄÄN, JOKA TUKEE HEIDÄN MÖTORISTA KEHITYSTÄÄN. LISÄKSI MARJOJEN JA KIVIEN POIMIMINEN HARJOITTAÄ PINSETTIOTETTA SEKÄ MAJOJEN RAKENTAMINEN TUKEE HIENOMÖTORIIKAN KEHITTÄMISTÄ LAAJEMMIN. (PARIKKA-NIHTI & SUOMELA 2014: 91-93.)

KANNUSTAMALLA LASTA TURVALLISESTI HAASTAVIIN MÖTORISIIN SUORITUKSIIN JA NIISSÄ ONNISTUMINEN KEHITTÄÄ LASTEN YLPEYDEN TUNNETTA, ITSELUOTTAMUSTA JA TUKEE POSITIIVISEN MINÄKUVAN MUODOSTUMISTA (ZAMANI 2016: 185-186).

LUONTO MATERIAALIEN KÄYTTÖ LEIKEISSÄ JA MIETTÄMINEN, MITEN NIITÄ VOISI KÄYTTÄÄ TUKEE MIELIKUVITUKSEN JA VERTAILUN TÄIDON KEHITYSTÄ. ERILAISTEN KOKOELMIEN JÄRJESTELY AUTTAA HAHMOTTAMAAN SUHTEITA, ERILAISUUTTA JA SAMANLAISUUTTA. (PARIKKA-NIHTI & SUOMELA 2014: 88.) IRTONAISET MATERIAALIT MAHDOLLISTAVAT ESIÄKATEEMISTEN TÄITÖJEN OPPIMISEN, KUTEN LÄSKEMISEN TAI MUOTOJEN HAHMOTTAMISEN (PUHAKKA & RANTALA & ROSLUND & RAJANIEMI & LÄITINEN & SINKKONEN 2019: 10).

SOSIAALISET TÄIDÖT, TUNTEIDEN JA KÄYTTÄYTYMISEN SÄÄTELY SEKÄ EMPÄTIA JA KYKY YMMÄRTÄÄ TOISIA KEHITTÄVÄT VÄRHAISLAPSUUDESSÄ. LUONNOSSÄ OLEMINEN VÄIKUTTÄÄ MYÖNTEISESTI STRESSIN VÄHENEMISEEN JA RAUHOITTUMISEEN, JOKÄ ANTÄÄ MAHDOLLISUUDEN SYVÄLLISEMMÄLLE OPPIMISELLE. (PARIKKA-NIHTI & SUOMELA 2014: 94-95.) LUONNOSSÄ LEIKKIMINEN TARJOÄÄ LISÄKSI LAPSILLE HENKILÖKOHTAISTÄ TILÄÄ, JOKÄ LISÄÄ VASTUUNTUNTOÄ JA ITSENÄISYYTTÄ LEIKEISSÄ (ZAMANI 2016: 181).

LUONTO YMPÄRISTÖSSÄ TOIMIMINEN VÄIKUTTÄÄ POSITIIVISESTI MIELIÄLÄÄN SEKÄ ENERGIÄTÄSÖIHIN. LASTEN RUOKÄHALU PARANEE LÖUNASÄIKÄÄN SEKÄ PÄIVÄUNIEN LÄÄTU ÖN PÄREMPÄÄ, JÖLLOIN KÖKÖNÄISVÄLTÄINEN HYVINVOINTI MAHDOLLISTUU. (PUHAKKÄ YM. 2019: 8.)

POSITIIVISET ÖPPIMISKÖKEMUKSET MÖTIVOIVÄT LAPSIA VIETTÄMÄÄN LUONNOSSÄ ÄIKÄÄ JA KÄNNUSTÄVÄT LAPSIA ÖSÄLLISTUMÄÄN YMPÄRISTÖSTÄ HUOLEHTIMISEEN SEKÄ EDISTÄMÄÄN YMPÄRISTÖVÄSTUULLISUUTTA. LUONNOSSÄ TOIMIMINEN ÖPETTÄÄ JÄNNITYKSEN JA KIEHTOVUUDEN KÄUTTÄ LUONNOSSÄ ÖLEMISTÄ JÄ SIITÄ HUOLEHTIMISTÄ. (PUHAKKÄ YM. 2019: 9-11.)

VINKKEJÄ PERHEILLE KOTIIN

LAPSUUS ON OTOLLISINTA AIKAA LUONTOSUHTEN RAKENTUMISELLE. LAPSILLE ON LUONTAISTA HERKKYYS YMPÄRISTÖN HAVAITSEMISELLE, MUUTOKSILLE JA SIITÄ HUOLEHTIMISELLE. JOS LAPSUUDESSA ANNETAAN MAHDOLLISUUS OPPIA ARVOSTAMAAN LUONTOA, ARVOSTUS PYSYY TODENNÄKÖISESTI LÄPI ELÄMÄN AIKUISUUTEEN. (PARIKKA-NIHTI & SUOMELA 2014: 68.)

POSITIIVINEN LUONTOSUHDE TOIMII LÄHTÖKOHTANA VASTUULLISELLE JA KESTÄVÄLLE ELÄMÄNTAVALLE (CANTELL 2011: 338). POSITIIVISEN LUONTOSUHTEN SYNTYMISTÄ PYSYTTÄÄN EDISTÄMÄÄN PIENILLÄ TEOILLA MYÖS KOTONA.

- **LÄHTEKÄÄ YHDESSÄ LUONTOON:** VIETTÄKÄÄ PERHEEN YHTEISTÄ AIKAA ULKONA. RETKIKOHDE VOI OLLA ESIMERKIKSI LAPSEN PÄIVÄKOTIRYHMÄN YHTEINEN METSÄPAIKKA. ANNA LAPSEN OHJEISTAA TEIDÄT METSÄPAIKALLE JA KERTOA MITÄ METSÄSSÄ TEHDÄÄN JA MILLAISIA LEIKKEJÄ SIELLÄ VOI LEIKKIÄ. VOITTE MYÖS KERÄTÄ LUONNOSTA AARTEITA JA KÄYTTÄÄ NIITÄ KOTONA ESIMERKIKSI ASKARTELUUN.
- **JÄRJESTÄKÄÄ LUONTOPOLKU KOTONA:** ETSIKÄÄ LUONNOSTA AARTEITA, KUTEN HIENOJA KIVIÄ TAI KEPPEJÄ. PIILOTTAKAA LUONNONMATERIAALEJA PIHALLE TAI SISÄLLE KOTIIN JA TEHKÄÄ NIISTÄ AARTEENETSINTÄ.
- **SEURATKAA YHDESSÄ SÄÄILMIÖITÄ:** KATSOKAA YHDESSÄ, MILLAINEN SÄÄ ULKONA ON. SEURATKAA ESIMERKIKSI ONKO ULKONA AURINKOISTA, TUULISTA VAI SATEISTA. SÄÄOLOSUHTEIDEN MUKAAN VOITTE POHTIA YHDESSÄ, MITEN ULOS OLISI HYVÄ PUKEUTUA. ULKOILU ON TÄRKEÄÄ MYÖS SATEISINA PÄIVINÄ. LÄTÄKÖISSÄ LEIKKIMINEN ON PALJON HAUSKEMPAA, KUN LAPSELLA ON SÄÄNMUKAISET VARUSTEET. TUTKIKAA YHDESSÄ, MITEN VESI MUUTTAA LUONNON VÄREJÄ JA MUOTOJA.
- **VILJELE HELPPOJA KASVEJA:** ISTUTTAKAA YHDESSÄ SIEMENIÄ PURKKIIN. ESIMERKIKSI YRTTEJÄ TAI KUKKIA. KOTONA VOI ISTUTTAA MYÖS ESIMERKIKSI HEDELMISTÄ LÖYTYVIÄ SIEMENIÄ. HOITAKAA KASVEJA YHDESSÄ JA SEURATKAA, MITEN NE KASVAVAT.
- **LUO ARKEEN PIENIÄ LUONTOHETKIÄ:** LUONTOSUHTEN RAKENTUMINEN EI AINA VAADI PÄIVITTÄISIÄ RETKIÄ LUONTOON. KIIREISEN ARJEN KESKELLÄ, HYVÄ TAPA EDISTÄÄ LUONTOSUHTEN RAKENTUMISTA VOI OLLA VAIKKAPA LINTUJEN TARKKAILUA IKKUNAN ÄÄRESSÄ TAI LUONNON ÄÄNIEN KUUNTELEMISTA KODIN PIHALLA. ANNA LAPSELLE AIKAA TUTKIA LUONNON PIENIÄ IHMEITÄ JA KESKUSTELKAA YHDESSÄ, MITÄ LAPSI HUOMAA JA OPPII.

PÄIVÄKODINJOHTAJA JUHA KOSKELAINEN
p.09 310 61786

JUHA.KOSKELAINEN@HEL.FI

PÄIVÄKODIN VARAJOHDTAJA MATS ANDERSSON

p. 09 310 69714

MATS.ANDERSSON@HEL.FI

YHTEYSTIEDOT

KANAVA 1 KOULUN YHTEYDESSÄ

AURINKOTUULENKATU 11
00990 HELSINKI
PL 99935

LUONTORYHMÄ AALLOT

040 671 8064

LUONTORYHMÄ LAINEET

040 671 8084

LUONTORYHMÄ MAININGIT

040 162 8471

PÄRSKEET

040 671 8063

KANAVA 2 PAVILJONKI

LEIKOSAARENTIE 37
00990 HELSINKI
PL 99935

LUONTORYHMÄ TYRSKYT

0406729031

LUONTORYHMÄ KAARNAVENEET

040 7238813

LUONTORYHMÄ PISARAT

0406620474

KANAVA 3 PAVILJONKI

LEIKOSAARENTIE 37
00990 HELSINKI
PL 99935

LUONTORYHMÄ LOISKEET

040 7371252

LUONTORYHMÄ PUROT

040 143 9688

LUONTORYHMÄ PYÖRTEET

040 737 2643

LÄHTEET

CANTELL, HANNELE 2011. LAPSUUS JA NUORUUS YMPÄRISTÖSUHTEEN PERUSTANA. TEOKSESSA NIEMELÄ, JARI & FURMAN, EEVA & HALKKA, ANTTI & HALLANARO, EEVA-LIISA & SORVARI, SANNA (TOIM.) IHMINEN JA YMPÄRISTÖ. HELSINKI: GAUDEAMUS HELSINKI UNIVERSITY PRESS

PARIKKA-NIHTI, MARI & SUOMELA LIISA 2014. ILOA JA IHMETTELYÄ. YMPÄRISTÖKASVATUS VARHAISLAPSUUDESSA. JYVÄSKYLÄ: PS-KUSTANNUS.

PUHAKKA, RIIKKA & RANTALA, OUTI & ROSLUND, MARJA & RAJANIEMI, JUHO & LAITINEN, OLLI & SINKKONEN, AKI 2019. GREENING OF DAYCRE YARDS WITH BIODIVERSE MATERIALS AFFORDS WELL-BEING, PLAY AND ENVIRONMENTAL RELATIONSHIPS. INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH PUBLIC HEALTH. 16(16):2948. <<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6719197/#sec3-ijerph-16-02948>> VIITATTU 7.5.2025.

HELSINGIN KAUPUNKI 2025. PÄIVÄKOTI KANAVA. <<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-kanava>>. VIITATTU 19.4.2025.

ZAMANI, ZAHRA 2016. THE WOODS IS A MORE FREE SPACE FOR CHILDREN TO BE CREATIVE; THEIR IMAGINATION KIND OF SPARKS OUT THERE: EXPLORING YOUNG CHILDREN'S COGNITIVE PLAY OPPORTUNITIES IN NATURAL, MANUFACTURED AND MIXED OUTDOOR PRESCHOOL ZONES. JOURNAL OF ADVENTURE EDUCATION AND OUTDOOR LEARNING. 16(2), 172-189. <<https://doi.org/10.1080/14729679.2015.1122538>> VIITATTU 7.5.2025.